ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

НАСТАЎНІЦКАЯ газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 20(5202)
Субота, 17 лютага 2001 года

Кошт у розніцу — 48 руб.

Актуаліі

Школе — якасныя падручнікі

У сучаснай айчыннай школе існуе больш за тысячу найменняў падручнікаў. Звычайны тэрмін карыстання падручнікам — чатыры-пяць гадоў, таму штогод многія з іх даводзіцца перавыдаваць.

Нядаўна адбылося чарговае пасяджэнне Дзяржаўнай камісіі па падрыхтоўцы новых падручнікаў у гуманітарна-грамадазнаўчай сферы. Вёў пасяджэнне намеснік міністра адукацыі кандыдат педагагічных навук Генадзь Дылян. Рэформа агульнаадукацыйнай школы патрабуе і новых вучэбных планаў, праграм, падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў.

Члены Дзяржаўнай камісіі разгледзелі вучэбныя праграмы па гісторыі для 4 — 5 класаў агульнаадукацыйных школ з 12-гадовым тэрмінам навучання, абмеркавалі рукапісы падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў: “Гісторыя Беларусі”, вучэбны дапаможнік для вучняў 4 класа школы з 12-гадовым тэрмінам навучання; “Гісторыя Беларусі”, вучэбны дапаможнік для вучняў 9 класа агульнаадукацыйнай школы; “Геаграфія Беларусі”, вучэбны дапаможнік для вучняў 9 класа з паглыбленым вывучэннем геаграфіі; “Рабочы сшытак па гісторыі. 6 клас”, дапаможнік для вучняў 6 класа агульнаадукацыйнай школы”; “Гісторыя культуры Беларусі”, вучэбны дапаможнік для студэнтаў негістарычных спецыяльнасцей ВНУ; “Філасофія”, вучэбны дапаможнік для студэнтаў ВНУ; “Чалавек і грамадства”, вучэбны дапаможнік для студэнтаў факультэтаў даінстытуцкай падрыхтоўкі вышэйшых навучальных установ.

Па навуковасці, сістэмнасці і багацці зместу гэтыя вучэбныя дапаможнікі, на думку доктара гістарычных навук прафесара Уладзіміра Кошалева, адпавядаюць усім строгім патрабаванням для такога роду кніг. У іх аснову пакладзены, у першую чаргу, маральна-этычны падыход да адлюстравання гістарычных падзей.

З інфармацыяй аб праектах вучэбных праграм па літаратуры для вучняў 4 — 5 класаў агульнаадукацыйнай сярэдняй школы з 12-гадовым тэрмінам навучання выступіў кіраўнік філалагічнай секцыі Дзяржаўнай камісіі дэкан факультэта рускай філалогіі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта імя Максіма Танка прафесар Анатоль Бардовіч.

Члены камісіі разгледзелі і абмеркавалі рукапісы падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў па літаратуры: “Беларуская літаратура”, падручнік-хрэстаматыя для вучняў 4 класа 12-гадовай агульнаадукацыйнай школы з беларускай і рускай мовамі навучання; “Беларуская літаратура”, хрэстаматыя для вучняў 9 класа агульнаадукацыйных школ; “Беларуская літаратура”, вучэбны дапаможнік для вучняў 10 класа агульнаадукацыйных школ з паглыбленым вывучэннем беларускай літаратуры, для гімназій і ліцэяў.

— У аснову гэтых падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў, — заўважыў загадчык кафедры тэорыі літаратуры БДУ доктар філасофскіх навук прафесар Вячаслаў Рагойша, — пакладзена канцэпцыя літаратурнай адукацыі ў нашай краіне, а адбор твораў для вучняў ажыццёўлены па крытэрыях мастацкасці, з улікам узроставых і псіхалагічных асаблівасцей школьнікаў ва ўспрыманні мастацкага тэксту.

Падводзячы вынікі пасяджэння Дзяржаўнай камісіі па падрыхтоўцы новых падручнікаў, намеснік міністра адукацыі Генадзь Дылян адзначыў, што рэформа школы — доўгачасовая з’ява, і штогод будзе ўводзіцца адна паралель новых вучэбных планаў, вучэбных праграм, новых падручнікаў і вучэбных дапаможнікаў, якія пройдуць выпрабаванне практыкай у школах рэспублікі.

Казімір ЮРОЙЦЬ.

450 дзяцей Ніны Уладзіміраўны

Шэсць гадоў працуе дырэктарам дзіцячага рэабілітацыйна-аздараўленчага цэнтра “Пралеска” Жлобінскага раёна Ніна Уладзіміраўна Скрыпнікава. За гэты час піянерскі летнік і база адпачынку Жлобінскай фабрыкі штучнага футра ператварыліся ў найбуйнейшы ў рэспубліцы аздараўленчы комплекс. У цэнтры ёсць добрая лячэбная база, вучэбныя класы, пакоі гуртковай работы. У змену тут папраўляе здароўе каля 450 дзяцей з раёнаў, што пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС.

НА ЗДЫМКУ: дырэктар цэнтра Ніна Уладзіміраўна Скрыпнікава з дзецьмі.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БЕЛТА.

Полацкі доктар з Прагі

У снежні мінулага года ў Міністэрстве адукацыі Рэспублікі Беларусь адбылася ўрачыстасць з нагоды ўручэння вядомай чэшскай славісткі і скарыназнаўцы Францішкі Сокалавай дыплома Ганаровага доктара Полацкага дзяржуніверсітэта. На пасяджэнні з прамовамі выступілі міністр адукацыі Беларусі Васіль Стражаў, рэктар Полацкага дзяржуніверсітэта Эрнст Бабенка і прэзідэнт Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Адам Мальдзіс.

Рашэнне вучонай рады Полацкага дзяржуніверсітэта аб прысуджэнні ганаровага звання — гэта высокая ацэнка асабістага ўкладу Ф.Сокалавай у даследаванне гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі. Сярод прац, якія выйшлі з-пад яе пяра, — “Беларускія старадрукі ў чэшскіх бібліятэках”, “Вывучэнне жыцця і дзейнасці Ф.Скарыны чэшскімі даследчыкамі”, “Францішак Скарына ў працах чэшскіх славістаў”, “Скарына і Прага”, “Кірылічныя выданні ў чэшскіх бібліятэках” і іншыя.

Уручэнне Францішцы Сокалавай дыплома Ганаровага доктара Полацкага дзяржаўнага універсітэта — яскравае сведчанне імкнення і надалей умацоўваць сяброўскія адносіны паміж беларускім і чэшскім народамі.

Васіль ШАЙКОЎ,
загадчык кафедры гісторыі і сацыялогіі Полацкага дзяржаўнага універсітэта.

Навіны

Ільготы для медалістаў

У правілах прыёму ў ВНУ на 2001 год ёсць шэраг новаўвядзенняў.

Цяпер кожная ВНУ будзе самастойна вызначаць ільготы для тых, хто закончыў школу з залатым альбо срэбраным медалём. Тое ж самае датычыцца і выпускнікоў ПТВ і тэхнікумаў, якія атрымалі дыпломы з адзнакай. Такія новыя правілы прыёму ў дзяржаўныя навучальныя ўстановы нашай краіны на 2001 год зацверджаны Міністэрствам адукацыі.

Школа года

Нядаўна Гомельскае гарадское ўпраўленне адукацыі падвяло вынікі конкурсу на лепшую школу года.

Першае месца сярод навучальных устаноў, якія маюць больш як 35 класаў, падзялілі паміж сабой сярэднія школы № 10 і 61, на другім месцы сярэдняя школа № 15.

А лепшай малакамплектнай школай прызнана сярэдняя школа № 5.

Казімір ЮРОЙЦЬ.

Прэмія імя дырэктара

У гімназіі №4 Смаргоні ўстаноўлена прэмія імя яе былога дырэктара Б.М.Сіневіча. Яна прысуджаецца выкладчыкам за поспехі ў вучэбна-выхаваўчай рабоце і развіцці дзіцячых талентаў. Адпаведнае рашэнне прыняў Смаргонскі райвыканкам.

Адным з першых неабходныя сродкі на прэмію пералічыў завод аптычнага станкабудавання. А лаўрэатам прэміі імя Б.М.Сіневіча стала выкладчыца матэматыкі Лідзія Бутырская. Прыклад, што і казаць, варты пераймання і ў іншых раёнах.

Вучылішча стане ліцэем

У маладзечанскім ПТВ-21 вядзецца стварэнне ліцэйскіх груп.

Адна ўжо дзейнічае, а з будучага навучальнага года з’явяцца яшчэ дзве — па спецыяльнасцях “Майстар аддзелачных работ” і “Повар-кандытар”.

Піянеры, гайды і скаўты спяваюць разам

Сустрэча прадстаўнікоў дашкольных дзіцячых устаноў Маладзечна пад назвай “Спяваем разам з сябрамі” прайшла ў сярэдняй школе №12. У музычнай імпрэзе ўдзельнічалі піянеры з сярэдніх школ №№1, 3, 9, гайды і скаўты.

Гучалі песні, выконваліся танцавальныя нумары. Напрыканцы сустрэчы лідэры кожнай маладзёжнай арганізацыі атрымалі дыпломы і сувеніры.

Мар’ян ВЯНГРОЎСКІ.

Пішыце ў сваю газету!

“Пра што б хацелася сказаць на II з’ездзе настаўнікаў Беларусі”

Паважаныя настаўнікі! У канцы чэрвеня мяркуецца правесці II з’езд настаўнікаў Беларусі. Вялікі педагагічны форум абмяркуе зробленае па абнаўленні сярэдняй агульнаадукацыйнай школы, вызначыць надзённыя задачы па ўдасканаленні сістэмы агульнай сярэдняй адукацыі. Зразумела, што не кожны настаўнік будзе дэлегатам з’езда, але кожны з вас мае магчымасць выказаць свае думкі і прапановы ў “Настаўніцкай газеце”.

Неўзабаве на старонках “НГ” з’явіцца новая рубрыка — “Пра што б хацелася сказаць на II з’ездзе настаўнікаў Беларусі”. Пішыце нам пра ўсё, што вас клапоціць і хвалюе, а таксама пра свой педагагічны вопыт. Чакаем вашых пісьмаў!

13 лютага ў Мінску ў Нацыянальным выставачным цэнтры “БелЭКСПО” адкрылася “Беларуская кніжная выстава-кірмаш 2001”. У ёй прынялі ўдзел выдавецтвы Беларусі, Расіі, Украіны, Германіі і Літвы.

Адкрыў выставу старшыня Дзяржаўнага камітэта па друку Міхаіл Падгайны.

НА ЗДЫМКУ: падчас адкрыцця выставы.

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БЕЛТА.

На шляхах рэформы

Для моцных і для слабых

Даўно вядома сваімі традыцыямі ў Брэсце сярэдняя школа № 2 з паглыбленым вывучэннем іспанскай мовы: творчы калектыў, добрая па сённяшнім часе матэрыяльна-тэхнічная база і, галоўнае, ёсць рэзультатыўнасць у рабоце. На працягу многіх гадоў школа дае добрыя веды вучням: толькі ў Мінскі дзяржаўны лінгвістычны універсітэт штогод паступаюць па 7-8 дзяцей, не кажучы ўжо пра іншыя вышэйшыя навучальныя ўстановы. Вучні школы пастаянна займаюць прызавыя месцы на абласных і рэспубліканскіх алімпіядах.

Але жыццё ўносіць свае карэктывы нават і ў добра спланаваны навучальна-выхаваўчы працэс. Творчая група настаўнікаў сумесна з дырэкцыяй школы зрабіла выснову, што вывучаць адну іспанскую мову недастаткова. Таму ў 1999 годзе на базе школы была створана лінгвістычная гімназія, структура якой дае магчымасць вывучаць некалькі замежных моў на паглыбленым узроўні і здольная задаволіць запыты вучняў і іх бацькоў. Кантынгент вучняў у асноўным складаюць жыхары мікрараёна горада, і гэта немалаважна, бо ўсе вучні атрымалі магчымасць вучыцца ў гімназіі. Тут выкладаюцца тры замежныя мовы (іспанская, англійская і нямецкая) з падрыхтоўчага класа на паглыбленым узроўні. Вучні выбіраюць для вывучэння адну з гэтых моў. У якасці другой мовы з шостага класа па выбары вывучаецца іспанская, англійская альбо польская мова. Навучанне мовам у гімназіі базіруецца на выкарыстанні сучасных педтэхналогій, у прыватнасці тэхналогій асобасна арыентаванай і рознаўзроўневай.

Пад рознаўзроўневым навучаннем, як вядома, разумеецца такая арганізацыя навучальна-выхаваўчага працэсу, пры якім кожны вучань мае магчымасць авалодваць вучэбным матэрыялам на розным узроўні — у залежнасці ад сваіх здольнасцей і індывідуальных магчымасцей.

Рознаўзроўневае навучанне ў гімназіі ажыццяўляецца шляхам знешняй і ўнутранай дыферэнцыяцыі. Пры знешняй дыферэнцыяцыі клас дзеліцца на трохузроўневыя групы ў залежнасці ад ступені навучанасці вучняў, іх здольнасцей і інтарэсаў. Фарміраванне груп па трох узроўнях пачынаецца ў трэцім класе. Групы з’яўляюцца рухомымі, магчымы перавод з адной групы ў другую па выніках работы вучняў у чвэрці і за год, а таксама па жаданні бацькоў. Навучанне замежным мовам па трох узроўнях стварае ўмовы для развіцця асобы кожнага дзіцяці. Пры такой сістэме паяўляецца неабходнасць вызначыць базавы ўзровень для таго, каб дабіцца належнай рэзультатыўнасці і вызначыць узровень ведаў, уменняў і навыкаў для розных груп навучання.

У гэтай сітуацыі базавым узроўнем навучанасці замежнай мове з’яўляецца праграма для школ з паглыбленым вывучэннем яе. У адпаведнасці з патрабаваннямі праграмы вучні 9 — 11 класаў павінны выказвацца па пэўнай тэме ў аб’ёме 20 сказаў, што адпавядае базаваму ўзроўню.

Дыферэнцыяванае навучанне па трох узроўнях дае магчымасць дайсці да кожнага вучня, дабіцца трывалага засваення матэрыялу, арганізаваць навучанне па здольнасцях вучняў. У такіх групах ствараюцца больш спрыяльныя ўмовы для работы як са слабымі, так і з моцнымі вучнямі, што дае добрыя вынікі: веданне прадмета, развіццё асобы. Увядзенне такой арганізацыі навучання замежнай мове прыводзіць да неабходнасці распрацоўкі канкрэтных патрабаванняў да авалодання мовай на кожным узроўні, удакладнення праграм навучання, распрацоўкі крытэрыяў размеркавання вучняў па адпаведных узроўнях, крытэрыяў ацэнкі эфектыўнага навучання.

Практычна ўсе гэтыя праблемы педагагічны калектыў гімназіі вырашае самастойна. Складзена каляндарнае планаванне па трох узроўнях, зроблены тэматычныя распрацоўкі, створана відэатэка. Ажыццяўляецца сістэматычны падбор цікавага дадатковага матэрыялу. Дырэкцыя школы пастаянна праводзіць вялікую метадычную работу з настаўнікамі па арганізацыі навучання па трох узроўнях. Практыка паказвае, што выкарыстанне тэхналогіі рознаўзроўневага навучання адкрывае практычна неабмежаваныя магчымасці для пашырэння і паглыблення навучальнага матэрыялу, павышае якасць ведаў вучняў, раскрывае іх здольнасці.

Вопыт работы настаўнікаў замежных моў лінгвістычнай гімназіі па выкарыстанні тэхналогіі рознаўзроўневага навучання зацікавіў калег на злёце настаўнікаў-наватараў Брэста і Брэсцкай вобласці і на міжнароднай канферэнцыі, якая праходзіла ў Мінску з 10 па 13 снежня 2000 года па праблеме вывучэння замежных моў на сучасным узроўні.

Іпеса ЖОГЛА,
начальнік аддзела гуманітарных дысцыплін Брэсцкага абласнога інстытута павышэння кваліфікацыі педагогаў.

Правы дзіцяці

Гуманістычная педагогіка: шляхі развіцця і рэалізацыі

Дзіця сёння — гэта праз некалькі год дарослы чалавек XXI стагоддзя. Рубеж стагоддзяў заўсёды ўяўляўся чалавецтву нейкай фатальнай мяжой, якая нясе людзям катаклізмы. Процістаяць хвалі насілля, крыміналу, бездухоўнасці і раз'яднанасці сёння можна толькі здаровую і рацыянальную сістэму выхавання, арыентаваную на агульначалавечыя нормы маралі і права, якая не дапускае раздзялення дзяцей, сваіх будучых грамадзян, па ідэалагічных, класавых, рэлігійных і іншых прыкметах, сістэму выхавання, заснаваную на гуманістычных прынцыпах.

Гуманізм як культурны рух і фундаментальная метадалагічная пазіцыя педагогікі паяўляецца ў эпоху Адраджэння (XIV — XVI ст.ст.) і праходзіць працяглы і складаны шлях у сваім развіцці і рэалізацыі.

У першапачатковай форме паняцце "гуманізм", "гуманізацыя выхавання" ўключала ў сябе полісемантычнае пазнанне рэчаў, якія ўдасканальваюць і ўпрыгожваюць чалавека. Лозунгам гуманістаў становіцца ўзятае з антычнасці выслоўе: "Я — чалавек, і нічога чалавечага я не цураюся". Прадстаўнікі гуманнай педагогікі эпохі Адраджэння (В. да-Фельтрэ, Э.Ратэрдамскі, Т.Мор, Ф.Рабле, М. Мантэнь, Т. Кампанела) замест рэлігійнай аскетычнай ідэі аб грахоўнасці плоці ў цэнтр увагі паставілі культ жыццярадаснага, гарманічна развітога і актыўнага чалавека, які ўмее цаніць жыццё і радавацца яму.

Дагматычнай і аскетычнай маралі сярэднявечча была проціпастаўлена мараль свабоднага ў сваіх думках і пачуццях чалавека. Галоўнымі педагагічнымі ідэямі гуманістаў гэтага перыяду былі гарманічнае развіццё асобы на аснове разумовага, фізічнага і маральнага ўдасканалення, набліжанасць школы да жыцця, развіццё актыўнасці і самадзейнасці вучняў. Педагогі-гуманісты настойліва змагаліся супраць рэлігійнага светапогляду, які занявольвае асобу, з павагай ставіліся да дзіцяці, выступаючы супраць схаластычнага навучання і суровай дысцыпліны, імкнуліся развіваць у дзіцяці дапытлівасць і цікавасць да ведаў. Асаблівае значэнне гуманісты эпохі Адраджэння надавалі перыяду дашкольнага выхавання. У паняцце гуманістычнага падыходу да дзіцяці ўкладваліся прыклады дарослых, узаеміны з імі, грамадскія відовішчы, аповеды пра доблесных людзей і іх высакародныя ўчынкі.

Педагогі-гуманісты рэкамендавалі выхоўваць дзяцей у набожнасці, дабрачыннасці і інтэлектуальнай атмасферы, выкарыстоўваць такія метады, як пахвала, вымова, узнагароды, спаборніцтвы і інш. Аб'ектам крытыкі педагогаў-гуманістаў становяцца цялесныя пакаранні (Джаванні Канверсіна да Равенна, М. Веджо, Э. Піккаламіні). Менавіта ў гэтую эпоху ўводзіцца такое паняцце, як гуманістычная педагогіка, якая абвясціла веліч чалавечай асобы, абгрунтавала стаўленне да чалавека як да вышэйшай каштоўнасці, даказала веру ў яго неабмежаваныя магчымасці, моц і прыгажосць.

Ідэямі педагогікі ненасілля, гуманістычнага стаўлення да асобы прасякнута педагогіка Я.А.Каменскага (XVII ст.), зыходным пунктам якой быў "натуральны метад" падыходу да працэсу навучання і выхавання дзіцяці; практычная дзейнасць Ж.Ж.Русо (XVII ст.), які абвясціў лозунг "Навошта прыстасоўваць дзіця да сістэмы адукацыі, ці не лепш прыстасоўваць гэтую сістэму да дзіцяці" і лічыў першым з натуральных правоў чалавека свабоду, а таму выступаў супраць схаластычнай школы з яе зубрэннем, суровай дысцыплінай, цялеснымі пакараннямі, падаўленнем асобы і патрабаваў паважаць асобу дзіцяці, добра ведаць яго ўзроставыя асаблівасці, глыбока вывучаць індывідуальныя схільнасці і здольнасці; вучэнне І.Г.Песталоцці (канец XVIII — пач. XIX ст.ст.), які падаў ідэю аб актыўнай ролі дзіцяці ў развіцці закладзеных у ім ад прыроды задаткаў і абгрунтаваў асаблівую ролю выхаваццеля ў гарманічным развіцці ўсіх прыродных сіл дзіцяці.

Гісторыя развіцця расійскай гуманістычнай педагогікі таксама мае вялікую спадчыну. За свецкасць адукацыі, розумнае выхаванне выступалі асветнікі Феафан Пракаповіч і М.І.Новікаў, вучоны М.В.Ламаносаў, рэвалюцыянеры-дэмакраты А.М.Радзішчаў, В.Р.Бялінскі, М.Р.Чарнышэўскі (XVIII). У сярэдзіне XIX — пачатку XX стагоддзя гуманістычная педагогіка атрымлівае далейшае развіццё ў работах М.А.Дабралюбава, які, звяртаючыся да выхавальнікаў, пісаў: "Вы для дзіцяці, а не яно для вас; вы павінны прыстасоўвацца да яго прыроды, да яго духоўнага стану...", у работах П.П.Блонскага, які, распрацоўваючы навуковыя асновы дзейнасці новай школы, зазначаў, што будучая школа павінна быць вышэй гуманітарнай школай, школай чалавечнасці ў поўным сэнсе гэтага слова; у творчай дзейнасці С.Т.Шацкага, К.М.Вентцэля, М.М.Рубінштэйна, якая характарызуецца імкненнем да арганізацыі сістэмы навучання і выхавання. Вучоныя-гуманісты прызнавалі самастойную каштоўнасць асобы дзіцяці, яе індывідуальную выключнасць, уласцівы кожнаму дзіцяці творчы пачатак і адмаўлялі існаванне мэтаў, метадаў і сродкаў выхавання і навучання, якія выкарыстоўваюцца для навучання дзяцей без уліку іх індывідуальных асаблівасцей, інтарэсаў і імкненняў. На гэтых канцэптуальных асновах праектаваўся "Дом свабоднага дзіцяці" К.М.Вентцэля: "метад земляных студый" П.П.Блонскага; "комплекснае навучанне" М.М.Рубінштэйна.

Вялікі ўклад у развіццё гуманнага выхавання ўнёслі А.С.Макаранка, у цэнтры ўвагі педагогікі якога была асоба, найбольш поўнае раскрыццё ўсіх рэзерваў яе актыўнасці; В.А.Сухамлінскі, які лічыў важным уменне даражыць чалавекам як найвялікшай каштоўнасцю. Ён распрацаваў "Азбуку маральнай культуры" і заклікаў да агульначалавечых нормаў маралі (не рабі іх сумленных, добрым людзям; плаці людзям за дабро; працавітасць — твой гонар і дасціп; будзь добрым і чулым да людзей, змагайся са злом).

Нарастаючая ідэалагізацыя і палітызацыя савецкай педагагічнай навукі з канца 20-х гадоў, яе ізаляцыя ад сусветнай культуры перашкодзілі прадуктыўнаму развіццю гуманістычных тэндэнцый у тэорыі і практыцы дашкольнай і школьнай адукацыі. Створаная аўтарытарная і уніфікаваная сістэма дашкольнай адукацыі стала набываць ідэалізаваны, аднастайны і жорстка рэгламентаваны характар. Дух калектывізму пранік у выхаваўча-адукацыйны працэс, сталі практыкавацца групавыя формы работы ў навучанні: ляніваму заўсёды можна было схавацца за спіну таварыша, а найбольш здольнаму цяжка было прабіцца з натоўпу сваёй разумовай і творчай актыўнасцю. Кожная асоба ўзята з дзіцяці; былі лучацца з натоўпу стала няможным і пагарджалася калектывам, папулярным стала сцвярджэнне "рабі, як усе".

На мяжы XX і XXI стагоддзяў назіраецца новы этап у развіцці гуманнай педагогікі і гуманізацыі адукацыі. Пачынаецца прынцыпова абнаўленне ўсёй сістэмы адукацыі, у тым ліку і дашкольнага выхавання. Мяняюцца погляды на мэты дашкольнага выхавання, яго змест і сродкі; паяўляюцца новыя канцэпцыі выхавання, якія характарызуюцца арыентацыяй на прызнанне самакаштоўнасці дашкольнага дзяцінства, неабходнасці адмаўлення ад аўтарытарных метадаў, ідэалагічных крайнасцей ў рэалізацыі выхаваўчай работы; стварэння новых праграм работы дашкольных устаноў; накіраваных на развіццё асобы і распрацаваных на гуманістычных прынцыпах (аптымальнае развіццё асобы дзіцяці, псіхалагічная адукацыя педагога, бачыць у дзіцяці; стварэнне спрыяльнага псіхалагічнага клімату ў групах; забеспячэнне развіццёвых заняткаў з дашкольнікамі з улікам індывідуальных магчымасцей дзяцей і інш.), што дазволіць, на нашу думку, у XXI стагоддзі ажыццявіць сапраўдную гуманізацыю выхавання як практычную рэалізацыю ненасільнай педагогікі.

Таццяна АЛЕКСАНДРОВІЧ,
дацэнт кафедры педагогікі і псіхалогіі дашкольнага выхавання Брэсцкага дзяржаўнага універсітэта.

Дыялогі аб выхаванні

Што "запішацца" ў падкорцы...

Тэма нашай першай гутаркі — выхаванне патрыятызму. Гэтае слова ўжо набіла аскоміну. Паспрабуйце пачаць гаворку аб патрыятызме з 15-гадовым падлеткам, і ён у 99 працэнтах выпадкаў скрывіцца (часцей, можа, у душы, знешне ён будзе захоўваць пачцівую ўважлівасць, але ад гэтага сутнасць справы не мяняецца). І разам з тым нам неабходна выхоўваць патрыётаў. У наяўнасці — супярэчнасць жыцця і выхавання, аб якой мы паспрабавалі пагутарыць з Ірынай Пятроўнай МАКСІМЕНКА, настаўніцай гісторыі і англійскай мовы школы № 218 Мінска.

Мы жывём у час, калі ламаюцца стэрэатыпы. Так было, зрэшты, заўсёды. Жыццё ніколі не стаяла на месцы. Але асаблівая прыкмета сучасных дзён у тым, што зрухі ў ім, якія раней расцягваліся на дзесяцігоддзі, сёння могуць адбыцца на працягу некалькіх год, а то і аднаго. Тэмп, стыль нашага жыцця, характар адносін паміж людзьмі — усё мяняецца настолькі інтэнсіўна і хутка, што мы не заўсёды паспяваем нават асэнсаваць гэтыя змены. Урэшце, гэта нармальная з'ява. Стагоддзямі чалавецтва жыло ў досыць павольным тэмпе, я б сказала — у тэмпе адажыо, калі праводзіць аналогію з музыкай, і толькі ў XX стагоддзі нед мелодыяй жыцця стаў пераважаць рытм. Усе мы крыху кансерватыўныя. Але для тых, хто працуе з моладдзю, найбольш мабільнай часткай грамадства ва ўсіх сэнсах гэтага слова, такая якасць (схільнасць да кансерватызму) — не самая пажаданая. Мы мяняемся, а метады выхавання выкарыстоўваем ранейшыя, у той час як патрабуюцца зусім новыя падыходы. Якія? Давайце думаць разам. У рубрыцы "Дыялогі аб выхаванні" мы маем намер даць магчымасць выказацца любому педагогу, у якога ёсць свае ідэі і меркаванні па пытаннях сучаснага выхавання. Калі ласка, тэлефануйце нам, пішыце, прыязджайце ў рэдакцыю — мы з гатоўнасцю выслухаем вас і дадзім слова на старонках нашай газеты. Калі побач з вамі працуе творчы чалавек — раскажыце пра яго, і мы выедзем у камандзіроўку, каб пазнаёміцца бліжэй. Мы ведаем, што сярод нашых настаўнікаў вельмі шмат таленавітых людзей. І мы хацелі б пазнаёміць з імі і іх набыткамі ўсіх чытачоў нашай газеты, бо часта бывае, што новая ідэя дае нейкі штуршок для іншых і дзякуючы гэтаму мае магчымасць развівацца далей...

Аддзел праблем выхавання.

— Складана любіць радзіму, калі яна дае мала падстаў для такога пачуцця, інакш кажучы, калі ў ёй жывецца цяжка і неперспектыўна...

— Так, нашы дзеці бачаць, як працуюць іх бацькі і колькі яны зарабляюць. І могуць параўнаць, напрыклад, мой настаўніцкі заробак з заробкамі гандляра на рынку. Яны бачаць, як настаўнікі пакідаюць школу... У гэтай сітуацыі вельмі важна адшукаць нейкую апору, на якой можна было б утрымацца. На мой погляд, такой апорай павінна стаць сям'я. Прыблізна з 1997 года я стала выкладаць свой прадмет, уводзячы паралель: "гісторыя маёй сям'і — люстэрка гісторыі маёй краіны", гэта значыць даваць веды не толькі аб глабальных гістарычных падзеях, але і знаёміць дзяцей з гісторыяй маленькага чалавека, ці, кажучы іншымі словамі, з гісторыяй на мікраўзроўні. Мне не прыйшлося навязваць гэта дзецям, яны самі з задавальненнем уцягнуліся ў гэты працэс. Паспрабуйце, напрыклад, пачаць расказваць, як рэальныя гістарычныя з'явы адлюстраваліся на вашай сям'і — і вы ўбачыце, з якой павышанай цікавасцю будуць слухаць вас дзеці...

Гэта вечныя каштоўнасці. Нават калі дзіця ці падлетак не ўсведамляе гэтага цяпер, калі яму 15-16 год, і ён змагаецца за сваю незалежнасць ад бацькоў і іншых сваякоў (гэта нармальны этап сталення). Але ў рэшце рэшт любы чалавек на нейкім вітку свайго жыцця зноў вяртаецца да сям'і. Гэта закон псіхалогіі. Цяпер падлетак можа нават выканаць маё заданне — знайсці свае карані, адшукаць сваякоў, запісаць іх аповеды — механічна. Але потым ён гэта абавязкова некалі пераасэнсуе. Такое пераасэнсаванне звычайна адбываецца ў студэнцкім узросце, недзе ў 20-22 гады. Часта гэта бывае тады, калі чалавек адрываецца ад сям'і і раптам пачынае ўсведамляць, што менавіта яна — яго якар, і менавіта на той зямлі, на якой ён вырас... Гэта намнога глыбей, чым можа падацца на першы погляд. Ну, расказаў сёння мой васьмікласнік на ўроку гісторыю сваёй бабулі. А потым ён, будзьце ўпэўнены, калісьці ўспомніць аб ёй у гутарцы са сваімі новымі сябрамі, раскажа сваёй будучай жонцы (ці мужу), калегам, некалі — сваім дзецям. Я лічу, што менавіта ў гэтым трэба шукаць вытокі патрыятызму сёння, на сучасным этапе. Таму што калі гавораць — "будзем ганарыцца сваёй гісторыяй" альбо "давайце ганарыцца мовай" — гэта вельмі абстрактна. Трэба выхоўваць любоў да таго, што нясе цяпло — да мамы, яе калыханкі... Гэта роднае, блізкае кожнаму чалавеку, і менавіта гэта "запішацца" ў яго падкорцы назаўсёды.

— Слухаючы зараз вас, я падумала аб тым, што сапраўдны патрыятызм — гэта, напэўна, даволі асабнае пачуццё, для выхавання якога зусім неабавязкова трубіць у горны, біць у барабаны і "торжественно обещать", як гэта было ў маім піянерскім дзяцінстве. Усё гэта вельмі павярхоўна і не вытрымлівае выпрабаванняў часу і акалічнасцей. Хоць, з другога боку, трэба шукаць нейкую аснову для гонару сваім краем. Пытанне ў тым, як, у якой форме гэта рабіць?

— Тры гады таму я прымала ўдзел у канферэнцыі настаўнікаў гісторыі ў Венгрыі, дзе праходзіў заключны этап еўрапейскага праекта "Моладзь і гісторыя". На пасяджэнні адной з рабочых груп я пазнаёмілася з прэзідэнтам Ірландскай асацыяцыі настаўнікаў гісторыі Дэсам Каумэнам, які прапанаваў, каб я і мае вучні аказалі дапамогу ірландскім школьнікам у вывучэнні гісторыі Беларусі XX стагоддзя, бо ў іх вельмі мала інфармацыі аб нашай краіне. Вярнуўшыся ў Мінск, я расказала аб гэтым сваім дзецям, і яны з радасцю пагадзіліся. Яны сталі пісаць рэфераты па беларускай гісторыі нашага стагоддзя і перакладаць іх на англійскую мову для ірландскіх школьнікаў. Калі рэфераты былі гатовы, на іх прэзентацыю да нас прыехала кіраўніцтва Ірландскай асацыяцыі настаўнікаў гісторыі. Я чаму так доўга аб гэтым расказваю? Таму што пры прадстаўленні рэфератаў я заўважыла вельмі цікавую з'яву: дзяцей нечакана ахапіла пачуццё гонару за сваю зямлю! Я нават сама не чакала такога эфекту. Напрыклад, такі момант: дзяўчынка расказвае пра тое, што яе бабуля была сялянкай, а потым — пра сваю маці, у якой дзве вышэйшыя адукацыі і якая паспяхова займаецца прыватным бізнесам. І ў бацькі той дзяўчынкі вышэйшая адукацыя, а ён жа таксама — з вёскі. І дзяўчынку раптоўна праціна думка: які ж скачок зрабіла наша сям'я за адносна невялікі прамежак часу! І на самай справе, хіба не так? Не трэба панура падлічваць, як мы дрэнна жывём, якія мы няшчасныя, лепш, напэўна, звярнуць увагу на тое, колькі сярод нас адукаваных, разумных, прыгожых людзей.

...Цяпер у нашых школьнікаў з'явілася магчымасць ездзіць за мяжу. І можна было, асабліва на першым часе, назіраць, як многія дзеці вярталіся адтуль у шокавым стане: у нас няма нічога, а там — такі дабрабыт! Натуральна, дзіцячая псіхіка не вытрымлівала. Але калі туды будуць ездзіць пэўным чынам падрыхтаваныя дзеці — тыя, хто добра валодае замежнай мовай, ведае сваю гісторыю, можа расказаць аб сваёй краіне, то гэта будзе зусім іншая з'ява. Яны паедуць туды не з працягнутай рукой, а будуць адчуваць сябе на роўных з іншымі... Наогул, выхоўваць любоў і павагу да свайго роднага, нацыянальнага — даволі тонкая справа. Памятаю, на пачатку перабудовы, калі пачалася "прывязка" да ўсяго нацыянальнага, мая сяброўка (яна загадчыца дзіцячага сада) неяк іранічна заўважыла: "Мае калегі зараз ставяць у памяшканнях лаўкі, шукаюць калаўроты"... Але ж гэта так штучна! Увесь свет ставіць камп'ютэры, а мы — калаўроты. Думаю, такі падыход можа даць адваротны эфект бо для сённяшняй моладзі гэта нецікава і непрыцягальна. Напрыклад, па праграме беларускай літаратуры ў якасці абавязковага патрабавання трэба вывучыць верш "Я мужык-беларус"... І вось устае прывабная дзяўчынка і пачынае: "Я — мужык-беларус, цёмен сам, белы вус...". .. Скажыце, яе гэта кране? На мой погляд, трэба шукаць нейкія іншыя падыходы, старацца закрануць больш тонкія струны...

— Я хацела б вярнуцца да пачатку нашай размовы, да тэмы, якая не знайшла яшчэ свайго адлюстравання ў гэтым інтэрв'ю. Вы цікава гаварылі пра "ўцечку мазгоў". Я наконт таго, што грамадская думка ўсё ж даволі адназначна ацэньвае тых, хто з'ехаў за мяжу — "гэта не патрыёты". Я нічога не хачу сказаць ні "за", ні "супраць" такога меркавання. Проста з цягам часу прыходзіш да думкі, што лепш было б нам усім быць менш катэгарычнымі. У нас усё яшчэ вельмі шмат стэрэатыпаў, між тым як жыццё сёння ўсё часцей патрабуе нестэрэатыпнага падыходу...

— Ведаеце, калі кітайцы працуюць у Штатах а потым вяртаюцца на радзіму, іх прымаюць з распасцёртымі абдымкамі. Лічыцца, што яны атрымалі больш высокую кваліфікацыю. Да таго ж яны нясуць элемент кітайскай культуры ў Амерыку, гэта "пятая калона" — "нашы людзі там". Так і з намі. Туды выязджаюць часта лепшыя нашы прадстаўнікі, інтэлектуальная эліта, якая стварае за мяжой імідж нашай краіны. Прынамсі, у коле калег, у тым мікрасвеце, у якім яны маюць стасункі, ужо ведаюць пра Беларусь, і ведаюць па лепшых нашых суайчынніках. Так што нельга адназначна ацэньваць факты. Да таго ж я сёння назіраю цікавую карціну: мой пляменнік зараз з'яўляецца аспірантам Пенсільванскага універсітэта. У яго бацька рускі, а маці — яўрэйка. Калі ён жыў тут, яго не цікавіла, якой ён нацыянальнасці. З Амерыкі ж пляменнік вярнуўся з адчуваннем таго, што ён беларус. Зараз ён кажа: "Я не вынашу, калі пры адказе на пытанне "Адкуль ты?" — кажу, што з Беларусі, а мяне перапытваюць: "Рускі, ці што?". "Я беларус!" І амерыканцаў пачынае цікавіць пытанне: а што такое Беларусь? Так што, парадокс, іншы раз трэба паехаць за мяжу, каб адчуць сябе патрыётам сваёй радзімы. А тут гэты ж самы чалавек не адчуваў бы сябе патрыётам і праклінаў жыццё за тое, што ён не можа стварыць сям'ю, бо ў яго зарплата 30 тысяч рублёў...

Я ўжо гаварыла, што маю стасункі з ірландцамі. І я заўважыла ў Ірландыі цікавую з'яву: на радзіме жыве ўсяго тры працэнты ірландцаў. Калі краіна была ў цяжкім становішчы, многія яе жыхары эмігрыравалі. Зараз там эканамічны бум, і тыя, хто калісьці выехаў за мяжу, рушылі назад, на радзіму — працэс пайшоў у адваротны бок. Так што, калі ў вас пачнецца бум — нашы сённяшнія эмігранты таксама вернуцца. Мы нічога не страцім...

Гутарыла
Святлана СУБОЦІНА.

Географический факультет БГУ проводит олимпиаду "Абитуриент БГУ-2001" по географии

Олимпиада по географии проводится в 2 тура: первый тур (заочный) пройдет в феврале-апреле, второй тур (очный) состоится 13 мая 2001г. и будет проводиться в форме письменного тестирования.

В первом туре могут участвовать ученики выпускных классов средних образовательных школ, учащиеся выпускных курсов средних специальных учебных заведений или ПТУ Республики Беларусь и Российской Федерации, а также лица, ранее закончившие средние учебные заведения.

Ко второму туру олимпиады допускаются те участники, которые успешно справились с заданиями первого тура, а также (без прохождения первого тура) победители областных и Минской городской олимпиад школьников 2001г., участники заключительного этапа республиканской олимпиады школьников по географии, проводимых Министерством образования, и участники международных олимпиад по географии 2000г.

Победители олимпиады БГУ по географии получают право на зачисление без вступительных экзаменов при поступлении на все специальности географического факультета.

Призеры олимпиады принимаются на географический факультет на условиях, предусмотренных правилами приема в БГУ на 2001 год для лиц, окончивших среднюю школу с золотой (серебряной) медалью.

Порядок проведения первого тура олимпиады

Участие в первом туре олимпиады платное. Стоимость участия – 3100 рублей.

Сумма оплаты включает в себя почтовые, полиграфические, организационные расходы. Оплачивается почтовым или банковским переводом с пометкой "Олимпиада по географии" по адресу: 220050, г.Минск, пр. Ф.Скорины, 4, Белгосуниверситет, расчетный счет 3622204930033 в Минской городской дирекции ОАО "Белбизнесбанк", код. 764 с пометкой "Геофак, олимпиада". Желающие могут осуществить оплату непосредственно в расчетно-кассовом центре БГУ по адресу: ул. Октябрьская, 10 (тел 229-25-90). Квитанция высылается или сдается вместе с выполненным заданием первого тура, которое необходимо оформить в ученической тетради, на обложке указать фамилию, имя, отчество, полный домашний адрес с почтовым индексом и телефоном, школу, класс. Отправить тетрадь следует по адресу : "Олимпиада по географии", Белгосуниверситет, пр. Ф.Скорины, 4, г. Минск, 220050. Последний срок отправки– 15 апреля (по почтовому штемпелю).

Задания первого тура

1. На Земле имеются географические объекты, которые открывались по несколько раз и поэтому получали новые названия. К числу таких объектов относятся два острова, разделенные проливом шириной всего 4160 м., но принадлежащие территориям разных государств. История открытия этих островов очень сложная. Первые документальные сведения об их существовании относятся к XVII веку, позднее они неоднократно открывались заново, а окончательно "открыты" только в XIX столетии.
   а/ Дайте названия островов.
   б/ Кем и когда острова были открыты и переоткрыты?
   в/ Назовите основную причину многократного открытия островов.
   г/ Какая граница, кроме государственной, разделяет эти острова?

2. Один из главных героев романа Жюль Верна "Дети капитана Гранта" оставил следующее описание: "Представьте себе, друзья мои, где реки с каждым днем все больше и больше пересыхают (?); где нет влаги ни в воздухе, ни в почве (?); где деревья сбрасывают не листья, а кору и не боятся пожаров (?); где леса низкорослые, а травы гигантской вышины (?); где животные необычны; где обитают такие млекопитающие, у которых лапы разной длины (?), а некоторые из них вьют гнезда(?), где лисицы порхают с дерева на дерево (?), а птицы не летают и не высиживают птенцов (?); где лебеди черны (?); где обитают птицы, которые подражают пению своих собратьев (?); где живет такая птица, которая "хохочет" по утрам, когда восходит солнце, и плачет по вечерам, когда оно заходит (?)".
   а/ Назовите материк, где встречаются указанные особенности.
   б/ Назовите растения, зверей и птиц, обозначенных знаком вопроса.
   в/ Объясните природные феномены и явления, приведенные в отрывке.
   г/ Крики какой птицы передают там по радио ежедневно в начале рабочего дня?

3. Горная система Анд является самой густонаселенной горной областью мира. Здесь в глубокой древности одна цивилизация сменяла другую. Последней, до прихода испанских завоевателей, была Империя инков, занимавшая огромные пространства, включая территории современных стран Эквадора, Перу, Боливии, частично Чили и Аргентины.
   а/ Чем объяснить высокую степень заселенности и освоенность высокогорий Анд?
   б/ Какие сельскохозяйственные культуры возделывались в древности и почему?
   в/ Какие методы земледелия применялись инками и что изменилось в настоящее время?
   г/ Какие ремесла развиты в андийских странах с древних времен и почему?
   д/ Какие андийские растения были использованы Туром Хейердалом во время путешествия на "Кон-Тики" и "Ра-2"?
   е/ Кто из уроженцев Беларуси внес наибольший вклад в изучение природы Анд? Каким образом увековечено его имя?

4. Из приведенных в первой колонке таблицы топонимов:
   а/ выделите 5, обозначающих название нашей республики на разных европейских языках, и впишите их во вторую колонку;
   б/ определите, в каких государствах Европы так называют Беларусь и внесите ответ в третью колонку;
   в/ определите и напишите, какое отношение к территории Беларуси имеют оставшиеся географические названия

№	Географические названия	Названия Беларуси	Какие государства так называются?
1	Альба Руссия		
2	Гардарика		
3	Балткривия		
4	Валгевене		
5	Вайсрусланд		
6	Погезания		
7	Скалония		
8	Славиния (Склавиния)		
9	Хвиттерусланд		

5. В полдень летнего солнцестояния Солнце находится в зените (90^0) над северным тропиком. На какой высоте над горизонтом в это время оно стоит на экваторе? На какой широте северного полушария оно будет на той же высоте, что и над экватором? Какой будет высота солнца над горизонтом в полдень 22 июня и 22 декабря на крайней южной и крайней северной точках Беларуси?

6. Какие необычные природные черты присущи рекам Урал, Конго, Рейн, Волга?

Названия каких трех рек, из которых две текут в Европе, а одна – в Австралии, напоминают имена или фамилии известных писателей – авторов приключенческих романов? Какую реку в Евразии много тысяч лет назад приговорили к "смертной казни" и привели приговор в исполнение?

7. На территории Южной Америки находится государство, которое существенно отличается от других стран региона демографическими показателями. Назовите это государство и факторы, повлиявшие на особую демографическую ситуацию.

8. Известно, что самые плодородные почвы с содержанием гумуса 7-10% находятся встепной зоне. Однако по долинам рек одного из крупных полуостровов России сформировались высокоплодородные почвы с содержанием гумуса 10-26%, на которых размещены высокотравные луга. Как называются эти почвы? Где они расположены? Каковы основные причины высокого содержания гумуса и минеральных веществ в них? Назовите наиболее характерные виды растений и особенности их роста на данном типе почв.

9. По имеющимся данным (тыс.чел.) построить половозрастную пирамиду. Определить, к какому типу стран по возрасту относится Беларусь (по шкале ООН). Объясните, какому типу воспроизводства населения соответствуют полученные результаты. Укажите причины. Какие государства имеют аналогичную возрастную структуру?

Возраст	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Мужчины	245	336	423	405	360	344	350	416	395	326
Женщины	231	320	405	385	350	345	355	423	416	354

Возраст	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80 и старше	Возраст не указан	всего
Мужчины	231	210	236	194	140	62	44	1	4718
Женщины	259	263	327	300	297	162	152	17	5327

10. В Республике Беларусь постоянно ощущается дефицит электроэнергии собственного производства, который устраняется путем закупок за валюту энергии за рубежом. Найдите варианты размещения новых электроэнергетических станций для покрытия дефицита, определите их тип. Дайте краткое обоснование.

Географический факультет

Географический факультет БГУ был открыт в 1934г. как центр подготовки специалистов-географов для научной и практической работы.

В настоящее время на факультете обучается свыше тысячи студентов, около 30 аспирантов и докторантов, работают 8 кафедр, 4 НИЛ, учебно-географическая станция "Западная Березина".

Факультет готовит кадры по четырем специальностям:

"география", квалификация – **географ, преподаватель географии;**
"геология и разведка полезных ископаемых", квалификация — **инженер-геолог;**
"экология", квалификация – **географ-эколог, преподаватель экологии и географии;**
"географические информационные системы", квалификация — **географ, специалист по ГИС.**

ДА ЎВАГІ ПАДПІСЧЫКА!

Адпаведна дагаворам, заключаным з рэдакцыямі (выдавецтвамі), пры афармленні падпіскі прадпрыемствы сувязі ажыццяўляюць пасрэдніцкія паслугі па распаўсюджванню і дастаўцы, таму за нявыхад, несвоечасовы выхад з друку газет і часопісаў адказнасць перад падпісчыкам нясе рэдакцыя (выдавецтва).

Праверце правільнасць афармлення абанемента, на абанеменце павінен быць пастаўлены адбітак касавай машыны. Пры афармленні падпіскі (пераадрасоўкі) без касавай машыны на абанеменце ставіцца адбітак каляндарнага штэмпеля аддзялення сувязі. У гэтым выпадку абанемент выдаецца падпісчыку з квітанцыяй аб аплаце кошту падпіскі (пераадрасоўкі).

- -

Для афармлення падпіскі на газету ці часопіс, а таксама для пераадрасавання выдання бланк абанемента з даставачнай картачкай запаўняецца падпісчыкам чарніламі, разборліва, без скарачэнняў, у адпаведнасці з умовамі каталога.

Запаўненне месячных клетак пры пераадрасаванні выдання, а таксама клеткі "ПВ-МЕСЦА" выконваецца работнікамі прадпрыемстваў сувязі.

Настаўнік года — 2001

Паказалі сябе

На пачатку лютага ў сярэдняй школе № 4, што ў Ленінскім раёне сталіцы, прайшоў трэці, заключны, тур раённага конкурсу "Настаўнік года — 2001". Першыя два туры, якія складаліся з выступленняў настаўнікаў "Маё педагагічнае крэда" і адкрытых урокаў, у канцы студзеня вылучылі восем прэтэндэнтаў на ганаровае званне.

Усе ўдзельнікі апошняга тура конкурсу, безумоўна, людзі розныя, настаўнікі розных школьных прадметаў, але гэта і добра. Галоўнае, што іх аб'ядноўвае, — уменне ўлюбіць у сваю дысцыпліну вучняў і дапамагчы ім паверыць у свае сілы і здольнасці. Пэўным чынам гэта было паказана настаўнікамі падчас адкрытых урокаў у другім туры.

"Вітражы мудрасці", "Усё пра ўрок" і фрагмент урока — тыя конкурсныя задачы, якія былі прапанаваны педагогам у "апошняй бітве". Трэба сказаць, што ўсе прэтэндэнты паказалі сябе сапраўднымі знаўцамі і настаўнікамі ў поўным сэнсе гэтага слова. Аднак стаць пераможцам павінен быў толькі адзін.

Напэўна, самую складаную задачу давялося вырашаць у гэты дзень членам журы, у якое ўвайшлі педагогі розных школ, старшыня аддзела адукацыі Ленінскага раёна, арганізатар раённага аддзела адукацыі, а таксама гледачы і балельшчыкі, якія сабраліся ў зале. І "Настаўнік года — 2001" быў абраны.

Ім стаў Анатоль Васільевіч Шаршнёў, настаўнік беларускай мовы і літаратуры сярэдняй школы № 4.

Удзельнікам конкурсу ўручаны граматы, грашовыя прэміі і каштоўныя падарункі ў выглядзе тэрмасаў — для мужчын і наручных гадзіннікаў — для жанчын. Анатолю Васільевічу як галоўнаму пераможцу быў уручаны яшчэ дыплом і электрачайнік.

Вольга ДУБОВІК.

Будні сельскай малакамплектнай школы

Не да жыру — быць бы жыву?..

І ўсё ж восаўскія настаўнікі руплiва робяць сваю высакародную педагагічную справу

Уладзімір Пятровіч Кухта — адзін са старэйшых дырэктараў базавых школ Крупскага раёна. Эрудзіраваны, вопытны арганізатар педкалектыву, падзвіжнік — такім яго ведаюць на Крупшчыне. Ён адзін са стваральнікаў новага тыпу навучальнай установы на сяле — базавай малакамплектнай школы-дзіцячага сада, якая размешчана ў в.Восава. Сёння У.П.Кухта — госць "Настаўніцкай газеты".

— Уладзімір Пятровіч, дайце, калі ласка, візітоўку школы.

— У Восаўскай базавай школе навучаецца 41 вучань. Амаль палова з іх займаецца на "4" і "5". Наша ўстанова працуе ў рэжыме школа-сада, дзе 20 дашкольнікаў. Пераемнасць у навучанні, падрыхтоўка дашкольнікаў праз дзіцячы сад да школы, сумесная метадычная работа настаўнікаў і выхавацеляў дзіцячага сада, адкрытыя заняткі ў дзіцячым садку, асобая прыцягальная спецыфіка работы ў дашкольнай установе — з гэтымі пытаннямі мы сутыкнуліся ўпершыню. Але гэта ажывіла нашу педагагічную жыццядзейнасць, натхніла педагогаў і выхавацеляў на супрацоўніцтва, прыдало школе другое дыханне. У школе наладжана настаўніцтва — маладыя педагогі акружаюць клопатам умудроных вопытам педагогаў. Школа для ўсіх і кожнага — такая сёння наша школа. І ў гэтай школе, здаецца мне, добра і дзецям, і педагогам, і бацькам.

— А якія новаўвядзенні з'явіліся ў апошні час у змесце вучэбна-выхаваўчага працэсу?

— Як і ўсе ўстановы адукацыі рэспублікі, наш сацыяльна-адукацыйны комплекс імкнецца функцыянаваць у інавацыйным рэжыме. Па-першае, праз пастаянна дзеючыя семінары педагогі вывучаюць на тэарэтычным узроўні методыку ўкаранення новых педагагічных тэхналогій навучання і выхавання: блочна-модульную, рознаўзроўневага навучання, поўнага засваення ведаў, адаптыўнага і праблемнага навучання. Адміністрацыя школы працуе па кіраванні комплексам "школа-сад". Педагогі Т.В.Кухта і Ю.В.Дубіна выкарыстоўваюць элементы педтэхналогій на ўроках матэматыкі і хіміі. Дзеці адзначаюць, што ўрокі, якія праводзяцца ў рэжыме інавацый, больш цікавыя, яны пабуджаюць да пошукавай дзейнасці. Вельмі папулярныя ў нас гульнёвыя тэхналогіі ў выхаванні падлеткаў. Праз педсаветы, пасяджэнні метадычных саветаў мы імкнемся абагульніць вопыт калег па інавацыях у навучанні і выхаванні, збіраем іх па крупінках, распаўсюджваем праз свой "Педвеснік".

— А якія здабыткі мае школа ў навучанні вучняў?

— Нашы дзеці — удзельнікі раённых алімпіяд. Васьмікласнік А.Ралейна стаў пераможцам на алімпіядзе па матэматыцы ў Крупках. Штогод мы лідзіруем у спорце сярод базавых школ Крупшчыны.

Дзіцячы садок даў магчымасць жанчынам вёскі Восава, якія выхоўваюць дашкольнікаў, пайсці на працу і быць упэўненымі, што іх дзеткі дагледжаны. Стала традыцыяй ладзіць у школе метадычныя тыдні, прадметныя месячнікі, педагагічныя чытанні, дні адкрытых дзвярэй для бацькоў, сямейныя святы "Мы дружна жывём".

Кожны настаўнік умела ладзіць індывідуальную работу з вучнямі, развівае здольнасці выхаванцаў, шмат працуе над удасканаленнем камунікатыўных уменняў школьнікаў. Класныя кіраўнікі і выхавацелі шмат шчыруюць у плане вывучэння з вучнямі народных традыцый, гісторыі і культуры роднага краю.

— Вы ўдасканальваеце і сістэму выхавання падлеткаў. Раскажыце пра гэта.

— Згодна са статусам у школе ўдумліва арганізаваны выхаваўчы працэс. Самакіраванне, шэфства вучняў над дашкольнікамі, арганізацыя і дзейнасць рознаўзроставых атрадаў па месцы жыхарства, шэфска-сацыяльная работа вучняў з адзінокімі, састарэлымі сяльчанамі, выступленні агітбрыгад у аддаленых вёсках — вось тая актыўная практычная дзейнасць нашых вучняў, якая з'яўляецца школай сацыяльнага выхавання.

Шмат увагі ўдзяляецца прапагандзе здаровага ладу жыцця, патрыятычнаму і маральна-этычнаму выхаванню. Грунтоўна вывучаецца культура і гісторыя Крупшчыны, флора і фауна роднага краю.

— Назавіце лепшых педагогаў-выхавацеляў.

— Ведаеце, у нас кожны настаўнік па-свойму таленавіты, творчы. Адметнае, што вызначае многіх калег, — любоў да дзіцяці, уменне яго зразумець і дапамагчы. І калі дзеці давяраюць настаўніку, дзеляцца патаемным — значыць, такі педагог разумна настаўляе іх на правільны жыццёвы шлях.

— А якія праблемы ў базавай малакамплектнай?

— Сённяшняя базавая школа не толькі малакамплектная, але і малалікая. "Ну што гэта за клас з 3 — 4 вучняў?" — скажа настаўнік гарадской школы. А гэта ж звычайная з'ява сельскай базавай школы. І настаўніку гэтай школы прыходзіцца круціцца як вавёрка ў коле, каб зацікавіць дзятву, каб кожны ўрок зрабіць цікавым, эфектыўным. Іншы раз не хапае метадычнай літаратуры. А тая, што ёсць, пераважна расійская, не зусім адаптаваная да нашых умоў.

Так, напрыклад, настаўнік гарадской школы працуе ў 5 — 6 класах адной паралелі. Напісаў адзін план па матэматыцы і ідзі з ім і ў 9 "А", і ў "Б", і ў "В" і г.д. класы. А вясковы гаротны руплівец выкладае матэматыку ў 5 — 9 класах і выдае штодня па 4 — 5 планаў-сцэнарыяў.

Мая думка такая: пакуль дзяржава не ўмацуе вёску добраўпарадкаваным жыллём, дагледжанымі дарогамі, культурна-сацыяльнымі комплексамі, прадпрыемствамі з высокай культурай побыту, пакуль сяло не запоўніцца дзіцячым смехам, шматгалосым гоманам, пакуль сельскія школы не запоўняцца спецыялістамі па музыцы, выяўленчым мастацтве, працоўным навучанні, пакуль напаўняльнасць класаў не будзе дасягаць 25 чалавек, пакуль не ўмацуецца матэрыяльная база сельскіх школ, то адукацыйная палітыка на сяле будзе весціся з вядомай пазіцыі: "Не да жыру — быць бы жыву".

Сказаў крыху сумныя рэчы. А ўвогуле я ўлюбёны ў сельскую школу, дзе педкалектыў жыве адной сям'ёй, дзе выхоўваюцца ўдзячныя вучні, дзе хочацца працаваць, дзе панеле зразумелае, добрае, вечнае. А настаўнік тут — прастора на пахвалу ад бацькоў. Працуй дзейна, аддавай сябе справе — і цябе ацэняць. Бо ўсё, як і ў вялікай сям'і, — усё, як на далоні.

Гутарылі Мікола ГРУДЗІНСКІ, выкладчык Мінскага абласнога ІПК, Наталля МАЛЕЦ, метадыст Мінскага абласнога ІПК.

Педагагічная майстэрня

Як захаваць зялёны дом?

Урок-канферэнцыя на тэму "Зямля — наш родны дом". Падагульняючы ўрок у 3 класе па тэме "Прырода роднага краю"

Мэта ўрока:

1. Замацаванне, падагульненне і пашырэнне ведаў аб узаемасувязях паміж прыродай і чалавекам.

2. Фарміраванне адказных адносін да прыроды.

3. Развіццё ўмення аналізаваць, даказваць, абмяркоўваць і рабіць вывады, удасканальваць уменне працаваць у групах.

Абсталяванне: карта Беларусі, магнітная дошка, прадметныя карцінкі, вучэбны дапаможнік "Азбука паводзін у прыродзе", Мн., 1993 г. Плакат "Зямля — наш родны дом".

Падрыхтоўчая работа

За дзень да ўрока вучні былі падзелены на тры групы: батанікі, заолагі, эколагі; пяць вучняў атрымалі заданне падрыхтаваць да ўрока паведамленні.

Ход урока

I. Арганізацыйная частка ўрока

Звяртаю ўвагу вучняў на гасцей, якія сёння прысутнічаюць на ўроку. Жадаю ўсім плённай працы.

Аб'яўляю тэму ўрока.

Дзеці! Вы закончылі вывучэнне вялікай і цікавай тэмы "Раслінны і жывёльны свет Беларусі". На ўроках "Чалавек і свет" вы больш глыбока пазнаёміліся з флорай і фаунай нашай краіны, даведаліся пра ўзаемасувязь паміж жывой і нежывой прыродай, пра месца чалавека ў прыродзе. І сёння мы з вамі падвядзём вынікі нашай работы па гэтай тэме.

Але зараз у нас адбудзецца не проста ўрок, а ўрок-канферэнцыя. У тлумачальным слоўніку сказана, што канферэнцыя — гэта сход або нарада прадстаўнікоў якіх-небудзь груп, арганізацый па нейкай праблеме (запіс на дошцы).

Такім чынам, зараз адбудзецца нарада, і вы па маім жаданні ператвараецеся з вучняў 3 "Б" класа ў прадстаўнікоў такіх груп, як батанікі, заолагі і эколагі (стаўлю на сталы таблічкі з надпісам назвы групы), а таксама ў вучоных-даследчыкаў. А аб'ядноўвае вас праблема "Зямля — наш родны дом".

На канферэнцыі звычайна заслухоўваюцца выступленні, даклады ці паведамленні па праблеме, а ў канцы работы выпрацоўваюцца рэкамендацыі. Старшынёй на канферэнцыі сёння буду я.

Сёння мы абмяркуем наступныя пытанні (запісаны на дошцы):

1. Што вывучае навука экалогія.

2. Значэнне лесу ў прыродзе і ў жыцці людзей.

3. Якое значэнне маюць балоты.

4. Ахова прыроды — справа агульная.

II. Пачынаем нашу работу

Па першым пытанні "Што вывучае навука экалогія?" выступіць вучоны-эколаг, прафесар дзяржаўнага універсітэта...

— Каб правільна выкарыстоўваць прыроду і не парушаць раўнавагу ў прыродных згуртаваннях, чалавек павінен ведаць, як жывыя істоты звязаны з усім тым, што іх акружае.

Існуе спецыяльная навука — экалогія, якая вывучае, як дзейнасць чалавека па выкарыстанні прыроды ўплывае на яе. Такім чынам, экалогія — гэта навука аб сувязях паміж жывымі арганізмамі і акружаючым іх асяроддзем.

Экалогія — навука дзейсная. Яна заклікае чалавека да экалагічнай адказнасці і дзейнасці ў адносінах да прыроды.

Зямля — агульны зялёны дом для ўсіх жывых арганізмаў. Экалогія вучыць, як зберагчы гэты вялікі зялёны дом, як навучыць кожнага чалавека Зямлі адказна і дастойна жыць у гэтым доме, не парушаць яго сувязі, законы і ўмовы існавання.

Работа ў групах

Звяртаюся да вучняў: Пасля кожнага выступлення мы будзем праводзіць абмеркаванне. Абмяркуйце ў сваіх групах і адкажыце на такія пытанні:

1. Што такое экалогія?

2. Чаму вучыць экалогія?

Найбольшую тэрыторыю Беларусі займаюць лясы. Па другім пытанні "Значэнне лесу ў прыродзе і ў жыцці людзей" выступіць з паведамленнем лесавод...

— Лес — вялікае багацце Беларусі. Ён заўсёды карміў і саграваў людзей, у цяжкі час быў надзейным абаронцам. Лес дае сыравіну для вырабу паперы і будаўнічы матэрыял. Тут жывуць разнастайныя жывёлы.

Уся лясная гаспадарка дзеліцца на лясніцтвы, якімі кіруюць ляснічыя або вучоныя-лесаводы. Ляснічы ахоўвае лес ад парубшчыкаў, ад пажараў. Арганізуе работу па ачыстцы лесу. Ён вызначае дзялянкі для высечкі, кіруе пасадкай новых дрэў.

У лясах часта адбываюцца пажары. 95 пажараў са ста пачынаюцца ад рук чалавека.

Абмеркаванне

Работа ў групах

1. Якая ўзаемасувязь паміж раслінамі і жывёламі лесу? (Адказваюць батанікі і заолагі.)

2. Якая роля лесу ў прыродзе? (Адказваюць эколагі.)

3. Што адбудзецца, калі высекчы ўвесь лес? (Адказваюць батанікі, заолагі і эколагі.)

Навучальная гульня

Зараз я раскажу вам гісторыю пра хлопчыка Васю і яго тату-мастака, якія жывуць у вялікім горадзе. Вася, як і вы, вучыцца ў трэцім класе.

Аднойчы Вася прыйшоў са школы і застаў тату за любімай работай — ён маляваў карціну. На лісце паперы размясціліся прыгожыя высокія дрэвы.

(Выклікаю адну групу дзяцей і прапаную размясціць на лісце дрэвы, каб лепш уявіць карціну, якую намаляваў Васін тата. Звяртаю ўвагу на размяшчэнне прадметаў на лісце (блізкі і далёкі план).

— Гэта так, — сказаў тата. Але Вася з ім не пагадзіўся.

— Гэта не лес, бо ў лесе растуць не толькі дрэвы. (Вася вучыўся ў трэцім класе і добра ведаў усё пра лес.)

Выходзіць другая група дзяцей і размяшчае на магнітнай дошцы карцінкі: кусты, травы, грыбы.

Але ж і гэта не лес! Чаму?

Выклікаю трэцюю групу, якая размяшчае жывёл, адначасова замацоўваюцца і веды аб існаванні ў лесе прыроднай раўнавагі.

— А цяпер падпішам карціну, якую намаляваў Васін тата.

4. Якое значэнне ў жыцці чалавека мае лес? (Адказваюць прадстаўнікі ўсіх груп.)

Звяртаюся да класа: Вы ведаеце, што на тэрыторыі Беларусі многа балот. Што мы ведаем пра іх? Слова прадастаўляецца раённаму меліяратару...

— Балоты — гэта вялікія пераўвільготненыя ўчасткі глебы, але без суцэльнага люстра вады на паверхні. Назойлівае гудзенне камароў, пад нагамі чвякае жыжка, спружыністыя купіны ды нізкія і крывыя рэдкія дрэвы — такую карціну ўяўляе чалавек, калі чуе слова "балота".

Дрыгва балот стагоддзямі палохала чалавека. Многа топкай зямлі, не прыгоднай ні да чаго, існавала без карысці.

Так было 50 гадоў назад. Зараз большая іх частка асушана меліяратарамі. Балоты ператвораны ў высокаўрадлівыя палі і лугі. Асушэнне балот — патрэбная справа, і яна будзе працягвацца.

А цяпер, кажу я, па гэтым жа пытанні паслухаем думку вучонага акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук...

— Наша лабараторыя ўжо некалькі гадоў вывучае ролю балот у жыцці ўсёй планеты. З малога ўзросту мы ведаем, што лясы — гэта лёгкія Зямлі. Гэта так. Але даследаванні вучоных паказалі, што балоты ачышчаюць паветра ў 50 і нават у 100 разоў больш эфектыўна, чым лясы. Тры працэнты балот планеты ачышчаюць паветра з такой жа эфектыўнасцю, як гэта могуць рабіць усе лясы Зямлі.

Беларускія балоты — гэта лёгкія Еўропы. Таму нашымі даследаваннямі зацікавіліся вучоныя іншых краін свету, а ляснoе ведамства ЮНЕСКА выдзеліла нашай лабараторыі 105 тысяч долараў для правядзення далейшых даследаванняў. Нямецкія батанікі ўжо два гады запар прыязджаюць летам на беларускія балоты вывучаць іх раслінны свет, бо ў Германіі пасля меліярацыі зніклі многія віды балотных раслін.

Абмеркаванне

Работа ў групах

Вы выслухалі, кажу класу, дзве думкі наконт існавання беларускіх балот. Як вы лічыце, трэба асушваць балоты ці не? Чаму?

1. Да чаго прыводзіць асушэнне балот? (Адказваюць тры групы.)

2. Чаму вучоныя Еўропы зацікаўлены ў існаванні беларускіх балот?

А цяпер пераходзім да наступнага пытання — "Ахова прыроды — справа агульная". Слова прадастаўляецца доктару біялагічных навук...

— Чалавек — частка прыроды. Ён, як і ўсё жывое на зямлі, не можа існаваць без паветра і вады, сонечнага святла і цяпла. Жыццё чалавека ў многім залежыць ад прыроднага асяроддзя.

Вось чаму ў кожнай дзяржаве клапоцяцца аб ахове прыроды. У нашай краіне існуюць спецыяльныя законы, у якіх пералічаны правы і абавязкі ўсіх, хто карыстаецца прыроднымі багаццямі.

Захаваць прыроду дапамагаюць створаныя запаведнікі. Гэта Белавежская пушча, Бярэзінскі, Прыпяцкі, Палескі запаведнікі. На тэрыторыі нашага раёна ў лясным масіве "Медавуха" створаны дзяржаўны заказнік рэспубліканскага значэння. Вельмі багаты і разнастайны раслінны свет гэтых мясцін. Тут мяжуюцца, як нідзе больш, граб і вяз (калі рухацца на поўнач, яны не сустракаюцца), а таксама елкі, якія, калі рухацца на поўдзень, таксама не сустракаюцца. У заказніку 19 відаў раслін і 5 відаў жывёл, якія занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі.

У заказніках і запаведніках забараняецца размяшчэнне летнікаў і месцаў адпачынку, любая гаспадарчая дзейнасць — рубка лесу, нарыхтоўка ягад і грыбоў, распальванне вогнішчаў, збор лекавых траў.

Абмеркаванне

Работа у групах

1. Што робіць дзяржава для таго, каб зберагчы прыроду?

2. Рашэнне экалагічных задач.

1-я задача. Каля маёй вёскі знаходзілася некалькі невялікіх азёр. На гэтых азёрах летам было шмат гарлачыкаў. Азёры былі балотныя, і дабрацца да гарлачыкаў было цяжка. Дрыгва зацягвала ногі. Хлопчыкі з нашай вёскі лічылі за гонар дастаць гэтыя гарлачыкі і падарыць дзяўчынкам. Некалькі гадоў таму на адным азярцы гарлачыкі зніклі. І ніхто не здагадваўся, што вінаваты былі ў гэтым хлопчыкі — "аматары" кветак.

— Чаму зніклі гарлачыкі?

— Як вы лічыце, ці ведалі хлопчыкі, што абрыванне кветак гарлачыка прыводзіць да знікнення расліны?

(Я падагульняю: Раней у школе не было такога цікавага і патрэбнага прадмета, як "Чалавек і свет". І віна хлопчыкаў была ў тым, што яны амаль нічога не ведалі пра гэтую расліну.)

2-я задача. У Кітаі было вельмі многа вераб'ёў. Яны клявалі зерне на палях, і людзі вырашылі знішчыць усіх вераб'ёў. І знішчылі. Але калі яны гэта зрабілі, на палях з'явілася шмат насякомых, якія знішчалі значную частку ўраджаю.

— Чаму так адбылося?

3-я задача. Гэта адзінае насякомае, якое не можа знішчыць чалавек, як ён ні стараецца, выкарыстоўваючы для гэтага хімікаты. Біёлагі не перастаюць здзіўляцца яго амаль фантастычнаму ўменню прыстасоўвацца да самых цяжкіх умоў жыцця. Яно не тоне ў вадзе, доўгі час можа заставацца без ежы. Назавіце гэтае насякомае. Які экалагічна чысты спосаб барацьбы з каларадскім жуком вы маглі б прапанаваць?

(Кожная група атрымлівае аднолькавыя карткі з малюнкамі з вучэбнага дапаможніка "Азбука паводзін ў прыродзе".)

Гора-турысты прыйшлі адпачываць на прыроду.

Заданне. Разгледзець малюнкі. Адабраць тыя, якія адпавядаюць навуковай дзейнасці кожнай групы, і скласці кодэкс паводзін на прыродзе.

Кожнае правіла пачынаць са слоў: Нельга... таму што...

Заключэнне

Мы часта чуем і гаворым самі, што трэба аберагаць прыроду: рэдкіх раслін і жывёл, рэкі і азёры. Ад каго аберагаць? Звяртаюся да вучняў. (Вучаніца чытае верш Сяргея Вікулава "Маналог прыроды".)

Монолог природы

Я — Природа.
Я — великий мастер.
Вечный мастер жизни.
Я могу,
Человек, тебя за
соучастье надарить —
в моей всё это власти! —
гриб в лесу, ромашку
на лугу, небо в час
восхода и захода,
иву над рекой...
И наконец, солнцем
прокалённый, рыжеватый
хлебный колос!
Как всему венец...
Только ты мой дар,
мое ученье
не прими за дань, я не раба.
Не забудь: ты сам —
мое творенье!
И у нас с тобой одна судьба!
Мы с тобой дорогою одною
катимся — ни часу врозь,
ни дня...
И не можешь быть
ты надо мною,
как не можешь быть
и вне меня.

— Якое месца ў прыродзе займае чалавек?

Так, чалавек — частка прыроды, а не гаспадар. Ён не можа быць над прыродай, як не можа быць без яе. Чаму ж тады менавіта ён наносіць шкоду ўсяму навакольнаму асяроддзю: знішчае, засмечвае, паліць? Чаму ў нашай краіне 95 са 100 пажараў адбываецца па віне людзей, а за мяжой іх амаль не бывае?

— Дрэнна ведаем законы і часта парушаем іх, безадказна адносімся да навакольнага асяроддзя.

— Мала ведаем пра ўзаемасувязі паміж жывой і нежывой прыродай, аб існаванні прыроднай раўнавагі.

— У сваім доме гаспадар падтрымлівае парадак, а лес — ён для ўсіх і г.д.

— Што значыць берагчы прыроду, любіць яе?

(Ведаць пра яе як мага больш, разумна карыстацца яе дарамі. Вось чаму вы вывучаеце цудоўны прадмет "Чалавек і свет". І я веру, што прыгажосць на Зямлі не загіне.)

Выпрацоўка рэкамендацый

Канферэнцыя закончыла сваю работу. Нам трэба выпрацаваць рэкамендацыі, якія павінны прапанаваць групы.

1 група. Працягваць вывучаць жыццё раслін і жывёл, каб больш ведаць.

2 група. Выконваць правілы паводзін у прыродзе.

3 група. Каля сваіх дамоў вывесіць кармушкі і не забываць класці ў іх корм.

Я адзначаю работу вучняў, выстаўляю адзнакі і даю дамашняе заданне. Раю вывесіць кармушкі.

Ірына ХЛАПОНІНА, настаўніца зэльвенскай сярэдняй школы № 3.

Скажу добрае слова

За дабрату, натхненне і ўсмешку

Настаўнік... Першы настаўнік... Любімы настаўнік... Заўсёды ён застанецца ў нашых душах, сэрцах, думках. Я памятаю той дзень, калі я, апранутая ў школьную форму з белым фартухом, з букетам кветак у руках, ішла ў свой новы дом. Сэрца маё моцна білася, але я была шчаслівая...

Час ідзе, мы сталеем. Прайшла тая цудоўная, незваротная пара дзяцінства. Мы перайшлі ў сярэднюю школу. У нашым жыцці з'явіліся новыя настаўнікі. Адразу вылучаеш добрых і строгіх, прыемных і не вельмі. Але з усёй групы гэтых людзей, якія нясуць нам веды, хачу вылучыць аднаго цудоўнага чалавека. Яе імя — Валянціна Мікалаеўна Глаз.

Увесь наш клас горнецца да яе. Калі Валянціны Мікалаеўны няма ў школе, мы ўсе сумныя, усё валіцца з рук і вучыцца зусім не хочацца.

У гэтым годзе мой любімы 9 "В" будзе святкаваць не толькі дваццаціпяцігоддзе з дня ўтварэння адной з лепшых школ у Мінску — № 32, але і такі значны юбілей, як саракагоддзе работы Валянціны Мікалаеўны ў галіне адукацыі. Вялікі вопыт гэтай настаўніцы гаворыць сам за сябе. Яна ўмее і любіць працаваць з дзецьмі. Яна для нас святло ў цяжкіх школьных буднях.

Кожны дзень пачынаецца з таго, што Валянціна Мікалаеўна нясе ў школу сваю вялікую сумку са сшыткамі, ветліва ўсім усміхаецца. Да кабінета на чацвёртым паверсе сумка "ідзе сама" — яе прыносяць дзеці, якія заўсёды рады дапамагчы Валянціне Мікалаеўне.

"Вы наша другая мама
ў школе
І лепшая сяброўка на волі".

Гэтыя радкі я пісала маёй любімай настаўніцы да свята 8 Сакавіка. Радкі ішлі з сэрца, ліліся з душы. Школьная магія падуладна толькі ёй адной.

Настаўніца рускай мовы і літаратуры, наш класны кіраўнік, наш сябра, я так люблю Вас! За дабрату і дапамогу, за нязгаснае натхненне, за ўсмешку.

Дзякуй Вам за ўсё, паважаная Валянціна Мікалаеўна!

Віта НЯЧАЙ, вучаніца 9 "В" класа.

НА ЗДЫМКУ: В.М.Глаз з вучнямі.

Высокі рост майстра

Сяргей Юр'евіч Кісялёў — прыкметны чалавек. Высокага росту, ён бачны, як кажуць, здалёк. Але не толькі гэтая прыкмета розніць яго ад іншых. Адметны ён сваімі добрымі справамі, сваім майстэрствам, сваім педагагічным талентам. Шчырая любоў да сваіх выхаванцаў, бязмежная адданасць педагагічнай працы, творчы пошук, выключная працавітасць — інакшым майстар Сяргей Юр'евіч і не можа быць. Вось ужо 20 гадоў працуе ён майстрам вытворчага навучання ў мінскім будаўнічым ПТВ №55.

Кожную раніцу сустракае ён сваіх навучэнцаў ля вучылішчнага парога. Хапае часу ў яго з кожным павітацца, падтрымаць цёплым словам, распытаць пра надзённае. А потым спяшаецца Сяргей Юр'евіч у майстэрню, каб падрыхтавацца да рабочага дня. Выстаўляе нагляднасць, рыхтуе дапаможнікі, правярае гатоўнасць інструментарыя.

Да прафесіі рыхтуе ён няпростай — слесар будаўнічы, электразваршчык. Тут механічнага засваення прафесійных навыкаў, безумоўна, малавата, падавай новыя тэхналагічныя прыёмы. Таму і будуе Сяргей Юр'евіч свой урок так, каб навучэнец стаў актыўным удзельнікам навучальнага працэсу, імкнуўся думаць творча, рознабакова, праяўляць ініцыятыву, мог параўноўваць, супастаўляць, падводзіць вынік сваёй працы.

Паважнае, даверлівае стаўленне Сяргея Юр'евіча да кожнага навучэнца дапамагае стварыць на ўроку добразычлівую, зацікаўленую атмасферу, што, натуральна, адбіваецца на засваенні новай інфармацыі і набыцці прафесійных навыкаў кожным яго выхаванцам.

Што характэрна для дзейнасці майстра Кісялёва, дык гэта і добразычлівасць, і патрабавальнасць. Няма на яго занятках ні гоману, ні мітусні. Кожны навучэнец дакладна ведае свой участак работы і імкнецца дасканала выканаць сваё заданне. Калі ж напаткае нешта непрадказальнае, майстар заўжды пабач, падкажа, параіць, пасяброўску падтрымае.

У Сяргея Юр'евіча старанна падрыхтаваны кожны этап урока, укараняюцца актыўныя метады прафесійнага навучання, выкарыстоўваюцца групавая, франтальная, індывідуальная формы арганізацыі вучэбнай дзейнасці. Майстар заўсёды ў курсе навінак, цікавіцца дасягненнямі сваіх калег, пастаянна ў пошуку новых эфектыўных шляхоў прафесійнай падрыхтоўкі навучэнцаў. Ён назапашвае метадычныя веды, пастаянна павышае сваю кваліфікацыю.

А яна вельмі патрэбна для таго, каб ніхто з яго выхаванцаў не страціў зацікаўленасці да выбранай прафесіі, а імкнуўся да яе ўдасканалення. Відаць, гэтая зацікаўленасць і павінна заставацца галоўным стымулам у спасціжэнні прамудрасцей прафесіі, каб потым стаць сапраўдным прафесіяналам.

Больш за 500 маладых спецыялістаў падрыхтаваў за час сваёй работы Сяргей Юр'евіч. Колькі ўдзячных слоў пачуў ён ад кіраўнікоў шматлікіх прадпрыемстваў, куды пайшлі працаваць яго выпускнікі. Многія з іх сталі сапраўднымі майстрамі сваёй справы і паспяхова працуюць на трактарным, мотавелазаводзе, Мінскпрамбудзе.

Але не толькі высокім прафесіяналізмам вызначаюцца выпускнікі Сяргея Юр'евіча. Яны панеслі з сабой і часцінку яго шчодрай душы, цяпло яго палымянага сэрца, якія будуць саграваць іх жыццёвы шлях.

Для Сяргея Юр'евіча ўласцівы прыцягальная душэўная спагада і чалавечая шчырасць, гатоўнасць прыйсці на дапамогу ў любы час. Гэта чалавек высокай унутранай прыстойнасці і інтэлігентнасці, таму ўзаемныя стасункі заўжды бываюць толькі ў радасць як для навучэнцаў, так і для яго калег.

У навучэнскіх групах С.Ю.Кісялёва няма правапарушэнняў і злачынстваў. Навучэнцы лідзіруюць у вучобе, у спорце, у мастацкай самадзейнасці, у тэхнічнай творчасці, вызначаюцца выхаванасцю, дысцыплінай, адукаванасцю. Яны падобны на свайго майстра і вельмі даражаць яго дружбай. Нездарма, відаць, без яго сумуюць яны на армейскай службе. І каму пашчасціць атрымаць кароткатэрміновы водпуск — імчаць хлопцы ў вучылішча да Сяргея Юр'евіча.

А ён з радасцю сустракае сваіх выпускнікоў, распытае пра жыццё, пра планы. А потым ізноў — за работу, такую разнастайную, шматпланавую. Ён жа і настаўнік, і рабочы, і выхавацель, і псіхолаг, і бацька, і сябар.

І гэтыя якасці Сяргей Юр'евіч набываў з гадамі. Убіраў ён па крупіцах і жыццёвы, і прафесійны вопыт, каб высока трымаць званне такой складанай, але такой любімай для яго прафесіі, як майстар вытворчага навучання.

Пацвярджэннем гэтаму служаць яго шматлікія ўзнагароды і званні, сярод якіх ганаровыя граматы Міністэрства адукацыі, нагрудны значок "Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь", а таксама павага і прызнанне калег, любоў навучэнцаў.

А дырэктар ПТВ №55 Ігар Яўгенавіч Канаплёў называе майстра Кісялёва залатым фондам свайго вучылішча. І сапраўды, высокая ацэнка.

Ала КЛЮЙКО.

У добры шлях, канкурсанты!

Упраўленнем адукацыі Магілёўскага аблвыканкама сёлета плануецца правесці конкурсы прафесійнага майстэрства сярод майстроў вытворчага навучання і навучэнцаў ПТНУ вобласці па 24 прафесіях.

Адкрые эстафету конкурс прафесійнага майстэрства па прафесіі "Слесар па рамонце аўтамабіляў", які адбудзецца на базе магілёўскага ПТВ № 14 машынабудавання. У конкурсе прымуць удзел ПТВ №№ 14, 33, 142, 227, эканамічны прафесійна-тэхнічны каледж, вышэйшае прафесійнае аграгэхнічнае вучылішча імя Арлоўскага. Журы трэба будзе вызначыць лепшага майстра вытворчага навучання і навучэнца 2001 года.

Арганізацыйны камітэт па падрыхтоўцы конкурсу на чале з намеснікам начальніка ўпраўлення адукацыі Леанідам Сматрыцкім упэўнены, што майстры вытворчага навучання і навучэнцы з гонарам апраўдаюць давер, аказаны калектывамі вучылішчаў, і даб'юцца высокіх вынікаў..

Наталля СКОВЫШ, загадчыца кабінета прафпадрыхтоўкі ўпраўлення адукацыі.

Віктар ГАРДЗЕЙ

Вялікімі сталі таполі юнацтва

Літаратурна-біяграфічны нарыс

(Заканчэнне. Пачатак у № 19.)

У той жа час нейкім дзіўным чынам у крамах зніклі чэргі, "паявілася ўсё, што трэба: хлеб чорны, белы, пытляваны, траска, цукар...", і гэтыя відавочныя супярэчнасці адной і той жа ўлады цяжка было зразумець. Напэўна, жыццё з яго непрадказальнымі паваротамі і зігзагамі пацякло б у іншым рэчышчы, а лёс усяго даваеннага пакалення склаўся б не так трагічна, калі б не браніраваныя гітлераўскія армады.

Наканаванасць мяжуе з непазбежнасцю: трэба прайсці ўсе кругі зямнога пекла, але захаваць у сабе высокі дух і чалавечую годнасць. Менавіта пра гэта аповесці "Дзяцінства", "Падлетак", "Юнацтва". І вось — як працяг папярэдніх — новая аповесць "Любімы горад", якая друкавалася ў часопісе "Полымя". Зноў жа, і тут можна гаварыць пра пэўную аўтабіяграфічнасць твора, тым болей што ўся тэтралогія аб'яднана адным галоўным героем — Васілём Войцікам. Ён — яркі прадстаўнік бядовага пакалення, па чыім лёсе цяжкім катком прайшлася вайна, ды і ў пасляваенным мірным жыцці яму выпала шмат нягод. З вышыні пражытага часу, у які адбылося столькі сацыяльных і палітычных перамен, празаік мае магчымасць прасачыць, а дзе-ніздзе і "ўдакладніць" біяграфію свайго героя.

Яшчэ ў папярэдняй аповесці "Юнацтва", найбольш характэрнай з усяго празаічнага цыкла, з'яўляецца думка, што наш гераічны народ па сутнасці страціў цэлае пакаленне маладых людзей, і яго фізічная адсутнасць не раз у будучым адгукнецца трагічнымі і непазбежнымі вынікамі. Упершыню гэтыя словы сказаны Васілём Войцікам, калі ён разважае пра ўласны лёс і лёс сваіх сяброў: "Я не думаю пра смерць. Здаецца, ніхто не думае. Мы не спадзяёмся застацца жывымі, бо вельмі жорсткая ідзе вайна. З лістоў, якія я атрымліваю з дому, ведаю, што і на другіх франтах многа хлопцаў загінула. Вынішчаецца цэлае пакаленне".

Сам Васіль Войцік на фронце нават думаць баяўся, што калі-небудзь жывы і здаровы вернецца дамоў. Але пасля цяжкага ранення, трошкі падлячыўшыся ў шпіталі, ён усё ж "скончыў сваю вайну" і прыехаў у родны дом. "Радуйся. Бо многія твае сябры-таварышы з вайны не вярнуліся". Такімі шчымлівымі радкамі кранае пачатак аповесці "Любімы горад". У першы ж дзень франтавіка наведваюць равеснікі з ліку тых, хто застаўся жывы: Іван Гарошык, Кузьма Дзям'ян, Мікола Пішчык. Іх можна пералічыць па пальцах, а Васілю заўсёды балюча вітацца з маццаркамі сябрукоў, якіх не дачакаліся з вайны. Яму здаецца, што кожная гаротніца думае менавіта так: "Ты вось прыйшоў, радуешся жыццю, а мой ляжыць у сырой зямлі". Вядома, няма ў гэтым Васілёвай віны. Ён і сам не ведае, як жыць далей з пякучым болем у сэрцы. Багата што ў пасляваеннай рэчаіснасці напамінае аб нядаўнім ліхалецці. Нават калі Васіль Войцік на падрыхтоўчым аддзяленні універсітэта здае экзамен па нямецкай мове, то для перакладу яму трапляецца тэкст пра "страчанае" пакаленне першай сусветнай вайны, апісанае Рэмаркам. Скажыце, якое дзіўнае і журлівае супадзенне!

Свята вяртання ў юнацтва не адбылося, весялосці мала. Працягваецца тое, што было да вайны і чаго хлопцы проста не разумелі: пошукі містычных ворагаў, раз'яднанне людзей. Скажам, дзейнічала ў мястэчку падпольная група, дапамагала партызанам і сваімі, на першы погляд, сціплымі баявымі справамі набліжала перамогу. Аднак сёння пра юных змагароў ніхто і слухаць не хоча. Чысты той, хто не быў у акупацыі. У анкетах трэба пісаць і пра палон, і пра акружэнне, калі яны былі ў тваім жыцці. Адпаведныя службы ўважліва перачытваюць анкеты. Тое ж — партыйныя і камсамольскія работнікі. Пісьменнік слушна зазначае: "Відаць, моцна сядзіць у іхніх душах прывід трыццаць сёмага года". Праўда, да моладзі ніхто асабліва не чапляецца: працуй, вучыся дзе хочаш, і былы падпольшчык пакрысе забывае горкую крыўду.

У трох папярэдніх аповесцях Васіль Войцік заявіў сябе чыстым, шчырым, сумленным, іншы раз і дастаткова наіўным, аднак такім жа застаецца і ў новым творы, хаць прызвычаіцца да сучасных абставін яму вельмі цяжка. Можа, гэта таму, што на свет ён глядзіць вачыма чалавека, які на жыццёвым шляху зведаў і добрае, і кепскае, але не здрадзіў сваім маральным прынцыпам. Па сутнасці Іван Навуменка даследуе не чыюсьці асобна ўзятую біяграфію, а прасочвае біяграфію душы, і тут жа гаворка, зноў жа, ідзе пра лёс цэлага пакалення. Вобраз Васіля Войціка падаецца ў развіцці, чытач здольны суперажываць за ўчынкі галоўнага героя: усё ж перад намі не схематычны, а жывы, яркі, паўнакроўны характар.

Малады, добра начытаны чалавек працуе ў абласной газеце, шмат ездзіць па раёнах, піша цікавыя нарысы, радуючыся першым пасляваенным поспехам, хоць ніяк не можа прывыкнуць да хлусні ў словах і ўчынках мясцовага кіраўніцтва. Але праўды не прымаюць у друк: кожны чапляецца за сваю пасаду. Вось і пакутуе душа таленавітага газетчыка. А тут яшчэ не цешыць уласнае каханне: лёс яго абранніц Алесі Малейка і Гэлі Машчынскай таксама бязлітасна паламала вайна. Васіль Войцік ідзе на кампраміс, каб забыць згрызоты жыцця, вучыцца ў педінстытуце мяркуе на стацыянары. Аднаго дня ён сустракае на вуліцы нядаўнюю знаёмую Вольку Сіўчыкаву. Дзяўчына не ўмее таіць пачуццяў, шчырая, даверлівая, і думаць пра яе Васілю дужа прыемна.

Творы юнацкага цыкла, у тым ліку і "Любімы горад", не маюць якойсьці дужа закручанай фабулы, сюжэт у іх разгортваецца роўна, спакваля, тым не менш усе чатыры аповесці запамінаюцца глыбокім псіхалагічным, філасофскім роздумам аб жыцці. Акурат гэта і ёсць тыя галоўныя якасці, што, бадай, ужо з першых апавяданняў вылучаюць прозу Івана Навуменкі. Пасля таго як загорнута апошняя старонка "Любімага горада", мусіць, невыпадкова ўзнікае думка, што наперадзе нас, відавочна, чакае працяг біяграфіі Васіля Войціка, з'яўленне пенталогіі пра "хлопцаў-равеснікаў" з амаль вынішчанага пакалення ваеннага часу.

Крытыка не адзін раз адзначала, што прозе Івана Навуменкі ўласцівы лірычны пачатак, паэтычнасць мовы, даверлівы і шчыры дыялог з героямі. Але ёсць у празаіка яшчэ адна вельмі характэрная грань таленту. Нават самі назвы многіх твораў сведчаць, што ён, як ніхто іншы, ведае, разумее і проста па-мастацку апісвае прыроду. Маланкі "зямлі, вады, хмар на небе, ветру, які абвявае твар, дажджу, які да ніткі прамочыць вопратку", надзвычай уражальныя і запамінальныя. Імпануе выключная назіральнасць аўтара. Асенні сонны цецярук, гучна лапочучы крыламі, ніколі не падымаецца над купамі дрэў; цікаўная вавёрка зусім не баіцца грыбнікоў; "у бары, на світанні, трубяць ласі". Мусіць, невыпадкова адно яго апавяданне так і называецца — "Помні свой лес". Багатая на яркія пейзажныя замалёўкі і аповесць "Любімы горад". Вось, да прыкладу, адна з іх:

"Вясна пачынаецца з разліву святла. Яшчэ са стрэх звісаюць ледзяныя зеленавата-сінія суслы, на дарогах хрупасткі лядок, мярэжай сінечы ахутаны далёкі лес, а ў паветры пануе ўжо незвычайная празрыстасць. Яшчэ па-зімоваму мароз можа цісануць, нават дзівосныя ўзоры намаляваць на шыбах, але подых вясны спыніць нельга. Выглядае з-за калматых, шматслойных воблакаў сонца, балбочуць раўчукі, весела цілілюкаюць, вылезшы з застрэшшаў, вераб'і. Вечарам зашэрхлая скарынка хрупасткага лёду зноў пакрывае дарогі, з поўдня лёд падтайвае, па агародах, ля плятнёў асядаюць, чарнеючы, гурбы снегу".

Вышэй пра Івана Навуменку гаварылася ў асноўным як пра выдатнага пісьменніка, але ж нельга забываць, што ён яшчэ буйны вучоны ў галіне літаратуразнаўства і гісторыі беларускай літаратуры. За манаграфіі "Янка Купала. Духоўны воблік героя" і "Якуб Колас. Духоўны воблік героя" яму прысуджана ў 1972 годзе Дзяржаўная прэмія БССР імя Я.Коласа. Зноў жа адзін толькі пералік вучоных званняў выклікае здзіўленне і павагу. Акадэмік, член-карэспандэнт, віцэ-прэзідэнт Нацыянальнай акадэміі навук, доктар філалагічных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі, народны пісьменнік Беларусі. Не так даўно ў рэспубліцы быў шырока адзначаны 75-гадовы юбілей Івана Якаўлевіча Навуменкі, нястомнага працаўніка, клапатлівага настаўніка творчай моладзі.

Чытачы старэйшага веку, напэўна, памятаюць першыя апавяданні маладога тады празаіка — "Эх, махорачка", "Сідар і Гараська". Надрукаваны яны былі ў 1955 годзе ў часопісе "Маладосць", дзе на пачатку творчага шляху Іван Навуменка працаваў загадчыкам аддзела прозы. Далёкія пяцідзесятыя ўспомніліся зусім не выпадкова, бо тут варта адзначыць яшчэ адну істотную дэталь, што была вельмі характэрнай для ранняй творчасці народнага пісьменніка. Першыя яго апавяданні пазначаны юнацкай узнёсласцю, летуценнасцю, светлым аптымізмам. Тыя рамантычна ўзвышаныя творы пра аднагодкаў пазней склалі яркія зборнікі прозы "Семнаццатай вясной", "Хлопцы-равеснікі", "Верасы на выжарынах" і многія іншыя, згаданыя вышэй. Ды ўсё ж асабліва запомніліся "Таполі юнацтва" — кніга па-сапраўднаму таленавітая, шчырая, глыбока псіхалагічная.

Кніга гэтая пабачыла свет даўным-даўно — яшчэ ў 1966 годзе, і, зразумела, з таго часу таполі юнацтва выраслі, сталі недасяжна высокімі і вялікімі.

Праграма тэлеперадач на тыдзень

ПАНЯДЗЕЛАК, 19 ЛЮТАГА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 18.00, 23.35 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Рэзананс.
9.15 Тэлебарометр.
9.30 Здароўе.
10.00 "На кручку". 3-я серыя.
11.15 "Усе мае дзеці".
12.00 "Дапамажы сабе сам". Дыхальны трэнажор Фралова.
12.10 "Конікі і мурашкі", "Дравасек і джын". Мультфільмы.
13.10 А. Збруеў у палітычным дэтэктыве "Кальцо з Амстэрдама".
14.35 Урокі Н. Наважылавай.
15.00 Навіны (з сурдаперакладам).
15.10 Фільм — дзецям. "Марынка, Янка і тайна каралеўскага замка".
16.30 "Маленькія жывёлы". Дак. фільм.
16.40 Тэленавігатар.
17.00 "Усе мае дзеці".
18.15 Палітычныя дыялогі.
18.40 Зона Ікс.
18.55 Камедыйная меладрама "Каханне ў лугах".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.30 Правы чалавека: погляд у свет.
21.50 "На кручку". 3-я серыя.
22.40 Стадыён.
23.05 Планета "АРТ".
23.50 "СТБ-24 гадзіны".

ГРТ

15.55 "Паветраныя замкі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "Касмічны Вавілон". Спецрэпартаж.
17.45 Чакай мяне.
18.40 Прэм'ера. "Хто хоча стаць мільянерам?" Тэлегульня.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
21.00 Серыял "X-files".
22.45 Анатоль Сабчак. Жыццё на мяжы.
23.20 Начныя навіны.
23.35 Лыжны спорт. Чэмпіянат свету. Мужчыны. 30 км.

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.30 Масква — Мінск.
7.50 Мясцовы час. "Дзяжурная часць".
8.15 Камедыя "Бінга бінга".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Том і Джэры".
16.40 "Доўгая дарога ў дзюнах".
18.00 "Каханне. ru".
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 Васіль Анціпаў. "Час году — палярная ноч".
20.25 "Аншлаг" і К.
21.35 Міхаіл Жванецкі. Простыя рэчы.
22.30 Мясцовы час.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Дзяжурная часць.
23.00 "З Ленінграда ў Пецярбург". Вечар памяці Анатоля Сабчака.
23.50 Спорт за тыдзень.

КУЛЬТУРА

7.05 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Браты-карсіканцы". Мультфільм.
8.30 Канцэрт лаўрэатаў Міжнароднага конкурсу вакалістаў імя М. Глінкі.
9.25 Дак. фільмы.
9.55 "Князі, гусары, Мефістофель і пацук, ці Герой не нашага часу". Ю. Якаўлеў.
10.40 "Бланш".
11.30 Навіны культуры.
11.40 "Жывыя і мёртвыя". Маст. фільм. Частка 1-я.
13.13 М. Плятнёў. Дзіцячыя песні на вершы Рамана Сэфа.
13.30 Навіны культуры.
13.45 Мультфільмы.
14.15 "Сферы".
15.00 Навіны.
15.10 "Маленькі бадзяга".
15.35 Тэлеэнцыклапедыя.
15.50 Мультфільмы.
16.05 "Бачу цэль!".
16.30 "Бланш".
17.30 Навіны культуры.
17.40 Машына часу.
18.05 Музычныя дамы.
18.40 Айчына і лёсы. Бруні.
19.20 Вячэрняя казка.
19.30 Навіны культуры.
19.50, 21.20 "Цана". Спектакль. 21.00 Пасля навін...
22.20 "Рускія напевы". Мультфільм. 22.30 Ад кінаавангарда да відэаарта.
23.00 Навіны культуры.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
7.55 "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Адсутнасць доказаў".
9.00, 11.00, 14.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.20 "Каханне і тайны Сансет Біч".
11.30 "Учора ў выніках".
12.45 "Лялькі".
13.30 "Усяго".
14.00 "Стары тэлевізар".
15.35 "Я і мой сабака".
16.20 "У запас".
16.40 "Футбольны клуб".
17.40 "Крымінал".
18.25 Герой дня.
18.50 "Экстрадыцыя-III".
21.50 "Тушыце святло".
22.00 "Народжаны злодзеем". 23.05 "Гадзіна быка".
23.20 Сёння апоўначы.
23.45 "Антрапалогія".

СТБ

6.00 "Дыназаўрыкі".
6.30 "Яноты".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 "Анатомія зла". Гісторыя аднаго злачынства.
7.45 "Клуб "Белы папугай"".
8.15 "Віртуальны свет".
8.45 Фільм "Чорны Пёс".
10.35 "СТБ-168 гадзін".
11.05 Драма "Як быць каханай". 13.20 "Кінаафіша".
13.30 Навіны.
13.45 "Выпадковы сведка".
14.15 Міжнародныя спартыўныя навіны.
14.30 "Пляж".
15.30 "Пахавальная каманда".
15.50 "Дыназаўрыкі".
16.25 "Потым з'явіўся ты".
16.55 "Дарма і Грэг".
17.30 Навіны.
17.45 Музыка.
18.00 "Грэсія".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 СТБ-24 гадзіны.
19.45 Музыка.
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Пароль —"Вечнасць"".
22.05 Фантастычны фільм "Паліцэйскі двухтысячнага года". 0.05 Навіны.
0.20 Музыка.

АЎТОРАК, 20 ЛЮТАГА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 18.00, 23.45 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "На кручку". 4-я серыя, заключная.
9.10 "Тайны свет Алекс Мак".
9.40 "Маленькія жывёлы". Дак. фільм.
9.45 Стадыён.
10.15 "Гістарычныя расследаванні". Фільм "Трагедыя Льва Талстога".
11.15 "Усе мае дзеці".
12.00 "Адысея каманды Кухто".
12.30 Крымінальнае дасье.
13.10 Драма паводле рамана Ф. Дастаеўскага "Злачынства і пакаранне". 1-я серыя.
15.00 Навіны (з сурдаперакладам).
15.10 "Чорны пірат".
15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
16.05 "5х5".
17.00 "Усе мае дзеці".
18.15 "Масква — Мінск".
18.35 Зона Ікс.
18.50 "Цетачка Даніэль". Маст. фільм.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.30 Падзея.
21.45 Спорт-кур'ер.
22.05 "На кручку". 4-я серыя, заключная.
23.00 Ток-шоу "Будні". "Рэформа ў беларускай арміі".
24.00 "СТБ-24 гадзіны".

ГРТ

8.00, 14.00 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.55 "Хто хоча стаць мільянерам?" Тэлегульня.
11.00 Навіны.
14.20 Цар гары.
14.45 ...Да шаснаццаці і старэй. 15.20 "Пакемон".
15.45 "Ералаш".
15.55 "Паветраныя замкі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "Усе падарожжы каманды Кусто".
17.55 Як гэта было. "Маршал Жукаў. Адстаўка". 1957 год.
18.40 "Што сказаў нябожчык".
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
21.00 Фільм "За два крокі ад "Раю"".
22.40 Прэм'ера. "Рускі экстрым". Скачок у бездань.
23.10 Начныя навіны.
23.25 Містычны трылер "Полтэргейст-3".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 "Адчыніце, міліцыя!" Дак. серыял.
8.45 Фільм "Чуткі пра каханне".
9.25 "Рускія горкі" з Міхаілам Таратутам. "Пячоры".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Том і Джэры".
16.40 "Доўгая дарога ў дзюнах".
18.00 "Каханне. ru".
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 Баявік "Золата партыі".
21.30 "Расія — пачатак". Дак. серыял. "Гарачае лета".
22.30 Мясцовы час.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Дзяжурная часць.
23.00 Мужчына і жанчына. Эліна Быстрыцкая.
23.50 Лыжны спорт. Чэмпіянат свету. Жанчыны 10 км Дваябор'е. Эстафета 4х5.
1.20 Надвор'е.

КУЛЬТУРА

7.05 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "У чацвер і больш ніколі". Маст. фільм.
9.10 Фестываль французскай музыкі.
9.45 Дак. фільмы.
10.40 "Бланш".
11.30 Навіны культуры.
11.40 "Жывыя і мёртвыя". Маст. фільм. Частка 2-я.
13.30 Навіны культуры.
13.45 Мультфільмы.
14.15 Разам з Фафалем.
14.30 Музыка ў палацах.
15.00 Навіны.
15.10 "Маленькі бадзяга".
15.35 Тэлеэнцыклапедыя.
15.50 Мультфільмы.
16.15 Справа жыццёвая.
16.40 "Бланш".
17.30 Навіны культуры.
17.40 "Ноу-хаў".
17.55 "Расійскі кур'ер". Горад Мышкін.
18.20 "Цытаты з жыцця".
19.00 Вячэрняя казка.
19.10 "Ох, ужо гэтыя дзеткі".
19.30 Навіны культуры.
19.50 Русь-старажытная.
20.45 Пасля навін...
21.05 Трэці званок.
21.30 "У чацвер і больш ніколі". Маст. фільм.
23.00 Навіны культуры.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
7.55 "Экстрадыцыя-III".
9.00, 11.00, 13.0, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.20 "Каханне і тайны Сансет Біч". 11.25 Камедыя "Не хадзіце, дзеўкі, замуж".
13.30 Крымінал. "Чыстасардэчнае прызнанне".
14.00 "Стары тэлевізар".
15.30 "Белыя ваўкі".
16.10 "ТАСС упаўнаважаны заявіць...".
17.40 "Крымінал".
18.25 Герой дня.
18.50 "Экстрадыцыя-III".
21.35 Футбол. Ліга Чэмпіёнаў "Манчэсцер Юнайтэд" (Англія) — "Валенсія" (Іспанія).
0.00 Сёння апоўначы.
0.25 "Дзённік Лігі Чэмпіёнаў па футболу".

СТБ

6.00 "Дыназаўрыкі".
6.30 "Яноты".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 "Пароль — "Вечнасць"".
8.30 Навіны.
8.45 Фантастычны фільм "Паліцэйскі двухтысячнага года".
10.35 "Дыскзверы".
11.05 Драма "Шум і лютасць".
13.20 "Кінаафіша".
13.30 Навіны.
13.45 "Выпадковы сведка".
14.15 Міжнародныя спартыўныя навіны.
14.30 "Пляж".
15.30 "Пахавальная каманда". 15.50 "Дыназаўрыкі".
16.25 "Потым з'явіўся ты".
16.55 "Дарма і Грэг".
17.30 Навіны.
17.45 Музыка.
18.00 "Грэсія".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны.
19.45 "Віртуальны свет".
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Пароль —"Вечнасць"".
22.05 Камедыя "Прыгажун Джо".
0.05 Навіны СНД.
0.20 Драма "Шум і лютасць".

СЕРАДА, 21 ЛЮТАГА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 18.00, 23.20 Навіны
7.10 Добрай раніцы, Беларусь! 8.05 "Уварванне на Зямлю". 1-я серыя.
9.10 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 "Маленькія жывёлы". Дак. фільм.
9.45 Мультыклуб.
10.10 25-ы кадр.
10.30 Сутнасць. Духоўная праграма.
11.15 "Усе мае дзеці".
12.00 "Сям'я зебраў". Дак. фільм цыкла "Сям'я жывёл".
13.10 "Злачынства і пакаранне". 2-я серыя
15.00 Навіны (з сурдаперакладам).
15.10 "Чорны пірат".
15.35 "Тайны свет Алекс Мак". 16.05 "5х5". Для старшакласнікаў.
17.00 "Усе мае дзеці".
18.15 "І іншыя афіцыйныя асобы". 18.25 Зона Ікс.
18.40 Трагікамедыя "Кікуджыра".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.30 Падзея.
21.45 Спорт-кур'ер.
22.05 "Уварванне на Зямлю". 1-я серыя.
22.50 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
23.30 Хакей. Чэмпіянат ВЕХЛ. ХК "Мінск" — "Сокал" (Кіеў).
0.40 "СТБ-24 гадзіны".

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15 "Што сказаў нябожчык".
10.10 "Усе падарожжы каманды Кусто".
10.40 Гісторыя аднаго шэдэўра. Н.Ге. "Тайная вячэра".
14.20 Кліч джунгляў.
14.45 ...Да шаснаццаці і старэй. 15.20 "Пакемон".
15.45 "Ералаш".
15.55 "Паветраныя замкі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "Усе падарожжы каманды Кусто".
17.55 Чалавек і закон.
18.40 "Хто хоча стаць мільянерам?" Тэлегульня.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
21.00 Камедыя "Бляхары".
23.10 "Цывілізацыя".
23.40 Начныя навіны.
23.55 Трылер "Полтэргейст-3".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 Баявік "Золата партыі".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Том і Джэры".
16.40 "Доўгая дарога ў дзюнах".
18.00 "Каханне. ru".
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 "Маэстра Гергіеў прадстаўляе..." Гала-канцэрт салістаў Марыінскага тэатра.
22.30 Мясцовы час.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Дзяжурная часць.
23.00 Камедыя "Бабнік-2".
0.20 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.05 Дак. фільмы.
10.05 Р. Шуман. Сімфонія 1 "Веснавая".
10.40 "Бланш".
11.30 Навіны культуры.
11.40 "Адплата". Частка 1-я.
12.40 "Ты ўзыдзі, сонца чырвонае". Дак. фільм.
13.30 Навіны культуры.
13.45 Мультфільмы.
14.15 Разам з Фафалем.
14.30 А. Валодзін. "На зямлі патрымайце мяне".
15.00 Навіны.
15.10 "Маленькі бадзяга".
15.35 Тэлеэнцыклапедыя.
15.50 Мультфільмы.
16.05 "Кансіліум".
16.30 Усе суры Карана.
16.40 "Бланш".
17.30 Навіны культуры.
17.40 Форма.
18.05 Вальсы І. Штрауса.
18.35 Тайны партрэтнага фае.
19.00 Вячэрняя казка.
19.10 "Ах, ужо гэтыя дзеткі".
19.30 Навіны культуры.
19.55 "Паездка да родных", "Пантэон саамі". Дак. фільмы. 20.30 Пасля навін...
20.50 "Вакол мары".
21.15 "Пасляслоўе". Маст. фільм.
22.50 "Аве Марыя".
23.00 Навіны культуры.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
7.55 "Экстрадыцыя-III".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.20 "Экстрадыцыя-II".
10.15 "Леапольд і залатая рыбка".
10.30 "Без рэцэпта".
11.25 Маст. фільм "Танкер "Дэрбент"".
13.25 "Асяроддзе".
13.45 Мультфільм "Ушасцік".
14.00 "Стары тэлевізар".
14.45 Мультфільм "Сястрычкі-звычкі".
15.30 "Белыя ваўкі".
16.10 "ТАСС упаўнаважаны заявіць...".
17.40 "Крымінал".
18.45 Футбол. "Спартак" (Масква) — "Баварыя" (Мюнхен).
21.50 "Футбольны клуб".
23.10 Сёння апоўначы.
23.35 "Антрапалогія".
0.30 "Дзённік Лігі Чэмпіёнаў па футболу".

СТБ

6.00 "Дыназаўрыкі".
6.30 "Яноты".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 "Пароль — "Вечнасць"".
8.30 Навіны.
8.45 Камедыя "Прыгажун Джо".
10.35 "Еўропа сёння".
10.55 "Віртуальны свет".
11.05 Драма "Ідучыя на смерць".
13.20 "Кінаафіша".
13.30 Навіны.
13.45 "Выпадковы сведка".
14.15 Міжнародныя спартыўныя навіны.
14.30 "Пляж".
15.30 "Пахавальная каманда". 15.50 "Дыназаўрыкі".
16.25 "Потым з'явіўся ты".
16.55 "Дарма і Грэг".
17.30 Навіны.
17.45 Музыка.
18.00 "Грэсія".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны.
19.45 Музыка.
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Зона цемры".
22.05 Фільм "Апошні накладун". 0.00 Навіны СНД.
0.15 Драма "Ідучыя на смерць".

ЧАЦВЕР, 22 ЛЮТАГА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 18.00, 23.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.10 "Уварванне на Зямлю". 2-я серыя.
9.15 "Тайны свет Алекс Мак".
9.40 "Прыгоды маленькіх сяброў". Мультфільмы.
10.15 "Гістарычныя расследаванні". Фільм "Рускае золата".
11.15 "Усе мае дзеці".
12.00 Вялікае снеданне.
12.25 "Эцьен. Вяртанне". Дак. фільм пра лёс разведчыка Л. Маневіча.
13.00 Навіны.
13.15 "Яго батальён". Маст. фільм. 1-я серыя.
14.25 "Імгненне і ўсё жыццё". Успамінаюць ветэраны беларускай эстрады. Перадача 1-я.
15.00 Навіны (з сурдаперакладам).
15.10 "Чорны пірат".
15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
16.05 "5х5". Праграма для старшакласнікаў.
17.00 "Усе мае дзеці".
18.20 "Тайныя спружыны палітыкі". Аўтарская праграма Юрыя Азаронка.
18.45 Зона Ікс.
19.00 Эксцэнтрычная камедыя рэжысёра Г. Данеліі "Фартуна".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.30 "Адкрыцці часу". Публіцыстычная праграма.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.10 "Уварванне на Зямлю". 2-я серыя.
23.15 "СТБ-24 гадзіны".

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15 "Хто хоча стаць мільянерам?".
10.10 "Усе падарожжы каманды Кусто".
10.40 Гісторыя аднаго шэдэўра. В. Васняцоў "Дыван Самалёт".
14.20 Праграма "100%".
14.45 ...Да шаснаццаці і старэй. 15.20 Мультсерыял "Пакемон".
15.45 "Ералаш".
15.55 "Паветраныя замкі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "Усе падарожжы каманды Кусто".
17.55 "Працэс".
18.40 "Што сказаў нябожчык".
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
21.00 Баявік "Каб выжыць".
23.05 Лыжны спорт. Чэмпіянат свету. Мужчыны. Эстафета 4х10 км.
0.00 Начныя навіны.
0.15 Містычны трылер "Полтэргейст-3".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 "Маэстра Гергіеў прадстаўляе..." Гала-канцэрт салістаў Марыінскага тэатра.
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 "Том і Джэры".
16.40 Фільм "Маёр "Віхар"".
18.00 "Каханне. ru".
19.30 Весткі — Масква.
19.50 "Марш Турэцкага".
21.30 Прэм'ера. "Адчыніце, міліцыя!".
22.30 Мясцовы час.
22.40 Падрабязнасці.
22.50 Дзяжурная часць.
23.00 Фільм "Бераг правы, бераг левы".
0.50 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

7.05 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Крылы". Маст. фільм.
9.05 "З візітам у Маскву". Канцэрт У. Угі (скрыпка).
9.35 Жывое дрэва рамёстваў.
9.45 Дак. кіно.
10.40 "Бланш".
11.30 Навіны культуры.
11.40 "Адплата". Маст. фільм. Частка 2-я.
12.40 М. Равель. "Альбарада".
12.45 Вернасць Пушкіну.
13.30 Навіны культуры.
13.45 "Кентэрвільскія прывіды".
14.05 Замежнае дак. кіно "Алек Гінес". 15.00 Навіны.
15.10 "Маленькі бадзяга".
15.35 Тэлеэнцыклапедыя.
15.50 Мультфільмы.
16.10 І танкі нашы быстрыя...
16.40 "Бланш".
17.30 Навіны культуры.
17.40 Улада факта.
17.50 Магія кіно.
18.05 "Час музыкі".
18.30 "Восеньскія партрэты".
18.55 Вячэрняя казка.
19.05 "Ах, ужо гэтыя дзеткі".
19.30 Навіны культуры.
19.50 Дакументальнае кіно УДІКа. 20.45 Пасля навін...
21.05 Джазафрэнія.
21.35 "Крылы". Маст. фільм.
23.00 Навіны культуры.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
7.55 "Экстрадыцыя-III".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.20 "Каханне і тайны Сансет Біч".
11.25 Вострасюжэтны фільм "Пагранічны пёс Алый".
13.30 "Падарожжы натураліста".
14.00 "Стары тэлевізар".
15.30 "Белыя ваўкі".
16.05 "Семнаццаць імгненняў вясны".
17.40 "Крымінал".
18.25 Герой дня.
18.50 "Экстрадыцыя-III".
20.00 "Незалежнае расследаванне".
21.50 "Тушыце святло".
22.00 "Народжаны злодзеем". 23.05 "Гадзіна быка".
23.20 Сёння апоўначы.
23.45 "Антрапалогія".

СТБ

6.00 "Дыназаўрыкі".
6.30 "Яноты".
7.00 "Сімпсаны".
7.30 "Зона цемры".
8.30 Навіны СТБ.
8.45 Фільм "Апошні накладун". 10.35 "Экстрэмальныя гульні".
11.05 Кінаальманах "Правадыр чырванаскурых і іншыя". 13.20 "Кінаафіша".
13.30 Навіны.
13.45 "Выпадковы сведка".
14.15 Міжнародныя спартыўныя навіны.
14.30 "Пляж".
15.30 "Пахавальная каманда". 15.50 "Дыназаўрыкі".
16.25 "Потым з'явіўся ты".
16.55 "Дарма і Грэг".
17.30 Навіны.
17.45 Музыка.

18.00 "Грэсія".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны.
19.45 "Віртуальны свет".
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Зона цемры".
22.05 Трылер "Усмешка мерцвяка".
0.10 Навіны СНД.
0.25 Кінаальманах "Правадыр чырванаскурых і іншыя".

ПЯТНІЦА, 23 ЛЮТАГА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 18.00, 23.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь! 8.05 "Уварванне на Зямлю". 3-я серыя.
9.10 "Тайны свет Алекс Мак".
9.35 "Маленькая жывёла". Дак. фільм.
9.45 Прэм'ер-парад.
10.10 "Гістарычныя расследаванні". Фільм "Памяць".
11.15 "Усе мае дзеці".
12.00 Тэлевізійны Дом кіно. "Юбілеі! Юбіляры!".
12.30 Арсенал.
13.15 "Яго батальён". Маст. фільм. 2-я серыя.
14.25 "Імгненне і ўсё жыццё". Успамінаюць ветэраны беларускай эстрады. Перадача 2-я. 15.00 Навіны (з сурдаперакладам).
15.10 "Чорны пірат". Мультсерыял. 15.35 "Тайны свет Алекс Мак".
16.05 "5 х 5". Праграма для старшакласнікаў.
17.00 "Усе мае дзеці".
18.20 "Свет і мы".
18.45 Зона Ікс.
19.00 Маст. фільм "Пункт адліку".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.30 Падзея.
21.45 Спорт-кур'ер.
22.05 "Уварванне на Зямлю". 3-я серыя. 22.55 Каралеўскае паляванне.
23.35 "СТВ — 24 гадзіны".

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00 Навіны.
8.15 "Паветраныя замкі".
9.15 "Што сказаў нябожчык".
10.15 "Усе падарожжы каманды Кусто".
10.45 Гісторыя аднаго шэдэўра. П. Корын. "Аляксандр Неўскі".
14.20 Прыгодніцкі фільм "Туманнасць Андрамеды".
15.25 Мультазбука.
15.55 "Паветраныя замкі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 Баявік "Гарачая кропка". 18.40 Поле цудаў.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.55 Алег Газманаў у святочным канцэрце "Паны афіцэры".
22.45 Начныя навіны.
23.00 Прыгодніцкі фільм "Чаканне палкоўніка Шалыгіна".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 "Марш Турэцкага".
10.30 "Санта-Барбара".
16.30 Да дня абаронцаў айчыны. Урачысты вечар і святочны канцэрт.
19.30 Весткі — Масква.
19.50 Фільм "У зоне асаблівай увагі".
21.45 Фільм "Адказны ход".
23.25 Дзяжурная часць.
23.35 Лыжны спорт. Чэмпіянат свету. Жанчыны. Эстафета 4 х 5.
0.35 Гукавая дарожка.
1.30 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

7.05 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Старшына". Маст. фільм. 9.05 Булат Акуджава. Сёння і заўсёды.
10.00 "Міцькі. Палёт Ікара. Ура флоту!", "Генерал Брусілаў". Дак. фільмы.
10.50 "Дырэктар". Леў Лосеў.
11.30 Навіны культуры.
11.40 "Салдат і слон". Маст. фільм.
12.55 М. Брух. Фантазія на рускія тэмы.
13.10 "Іван Дабрабабін, герой без зоркі". Дак. фільм.
13.30 Навіны культуры.
13.45 Мультфільмы.
14.15 Разам з Фафалем.
14.30 Профілі. Чарлі Чаплін.
15.00 Навіны.
15.10 "Маленькі бадзяга".
15.35 Тэлеэнцыклапедыя.
15.50 Мультфільм "Аўрора".
16.05 І танкі нашы хуткія...
16.35 Новамабіль. "Акт". Спектакль.
17.30 Навіны культуры.
17.40 Сярэбраны век. О. Мандэльштам.
17.45 "Музычны салют".
18.40 "Дзіўны, непаўторны..." Н. Мардвінаў.
19.20 Вячэрняя казка.
19.30 Навіны культуры.
19.50 "Міцькі. Палёт Ікара. Ура флоту!", "Генерал Брусілаў". Дак. фільмы.
20.40 Пасля навін...
21.00 "Крыштальны палац". Балет на музыку Ж. Бізэ.
21.30 "Старшына". Маст. фільм.
23.00 Навіны культуры.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
7.55 "Экстрадыцыя-III".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.20 "Каханне і тайны Сансет Біч".
11.25 Фільм "Выйсці замуж за капітана".
13.30 "Адзін дзень".
14.00 "Стары тэлевізар".
15.30 "Вуліца Сезам".
16.05 "Сямнаццаць імгненняў вясны".
17.40 "Крымінал".
18.35 "Голас народа".
20.05 "О, шчаслівчык!".
21.50 "Гасіце святло".
22.00 "Жаночы погляд".
22.40 "Народжаны злодзеем".
23.40 Фільм "Падарожнік".

СТБ

6.00 "Дыназаўрыкі". Мультсерыял.
6.30 "Яноты". Мультсерыял.
7.00 "Сімпсаны". Мультсерыял. 7.30 "Зона цемры".
8.30 Навіны.
8.45 Трылер "Усмешка мерцвяка".
10.35 "Як жыццё?".
10.55 "Віртуальны свет".
11.05 Меладрама "Дзяўчына з банка".
12.50 "1/52". Спартыўны агляд.
13.20 "Кінаафіша".
13.30 Навіны.
13.45 "Выпадковы сведка".
14.15 Міжнародныя спартыўныя навіны.
14.30 "Пляж".
15.30 "Пахавальная каманда".
15.50 "Дыназаўрыкі".
16.25 "Потым з'явіўся ты".
16.55 "Дарма і Грэг".
17.30 Навіны.
17.45 Музыка.
18.00 "Грэсія".
19.00 "Выпадковы сведка".
19.30 Навіны.
19.45 Музыка на СТБ.
20.00 "Мэш".
20.30 Міжнародныя спартыўныя навіны.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Альфрэд Хічкок прадстаўляе".
21.35 "Ваенная тайна".
22.10 Драма "Афганскі злом". 1-я серыя.
23.40 Навіны СНД.
23.55 Драма "Афганскі злом". 2-я серыя.

СУБОТА, 24 ЛЮТАГА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00, 19.00 Навіны.
7.10 Сутнасць.
7.35 "Імпрэсіянізм". Перадача 5-я цыкла "Музей Орсе".
8.30 Здароўе.
9.10 "Новыя прыгоды гномаў". 1-я серыя.
9.40 "Кувалда". 5-я серыя.
10.10 "Усё нармальна, мама!"
10.40 "Адысея каманды Кухто". Тэлегульня.
11.10 Мультыклуб.
11.35 "Увага! Зямля круціцца!" Навукова-папулярны фільм.
12.30 Ток-шоу "Будні". "Рэформа ў беларускай арміі".
13.15 Каралеўскае паляванне.
13.45 "На грэбені хвалі".
14.30 Сталіца.
15.15 "Брэменскія музыканты".
16.00 Фільмы братоў Люм'ер. 111—115-я серыі.
17.45 "Вечар з юбілярам". Дзяржаўнаму акадэмічнаму народнаму аркестру Беларусі імя І. Жыновіча — 70 гадоў.
18.35 З верагодных крыніц.
19.15 "Жулі Леско".
21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.05 "Тайныя спружыны палітыкі". Аўтарская праграма Юрыя Азаронка.
22.30 Пітэр Грынуэй у праграме "Новая калекцыя".
23.00 Эратычная меладрама "Інтымны дзённік".
1.00 Вячэрні экспрэс.

ГРТ

7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.15 Праграма "100 %".
7.40 "Стойкі алавяны салдацік".
7.55 Камедыя "Альф".
8.25 Іграй, гармонік любы!
9.10 Смак.
9.30 "Смехапанарама".
10.10 Фільм "Царэвіч Аляксей".
12.15 Сёмае пачуццё.
13.05 Здароўе.
13.45 Гісторыя аднаго шэдэўра. Рускі музей.
14.10 "Кітайскі гарадавы".
15.05 "Качыныя гісторыі".
15.30 Лыжны спорт. Чэмпіянат свету. Двубарства. 7,5 км.
16.15 У свеце жывёл.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Сярэбраны шар". Аляксандр Фадзееў.
18.10 Дэтэктыў "Маскарад".
20.00 Час.
20.40 "Грэмі-2001". Руская версія.
0.00 Трылер "Захапленне".

РАСІЯ

6.30 Дыялогі пра рыбалку.
6.55 Камедыя "Ключы ад неба".
8.10 Залаты ключ.
8.30 "Тэлепузікі".
9.00 Добрай раніцы, краіна.
9.45 "Сто да аднаго".
10.35 Сам сабе рэжысёр.
11.05 "Каламбур".
11.35 Пошта РТР.
12.00 "Камісар Рэкс".
13.00 Весткі.
13.20 "Вікторыя". Фестываль салдацкай песні.
15.00 "Міжнародная панарама".
16.00 "Прэс-клуб".
17.00 Мая сям'я. "Чаго баіцца кожны мужчына".
18.00 Маст. фільм "Загублены свет. Прага крыві".
19.00 "Весткі ў суботу".
19.50 "Гарадок".
20.25 Камедыя "Дзень Святога Валянціна".
21.50 Трылер "Акулы".
23.40 "Кінескоп". Берлінскі кінафестываль 2001 года.
0.35 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.05 "Бусляня".
9.30 Мой цырк.
10.00 Мультфільм.
10.20 "Фокуснік". Маст. фільм.
11.35 Сенсацыя. Сенсацыя? Сенсацыя...
12.00 Архітэктурная галерэя.
12.15 Вандраванні музыканта. 12.35 Залаты п'едэстал. Барыс Лагуцін.
13.00 Палацавыя тайны. "Асабняк Палаўцова".
13.30 Навіны культуры.
13.45 Тэатральны летапіс XX стагоддзя. Яўген Веснік. Раздзел 1-ы.
14.10 "Субота, нядзеля, панядзелак". Маст. фільм. 3-я серыя.
15.15 Рамантыка раманса. Аскар Фельцман.
15.40 Мультфільм "Тайна Трэцяй планеты".
16.30 Тэлетэатр. Класіка. Аляксандр Прошкін на ТБ.
17.30 "Сферы".
18.10 Білет у Вялікі.
18.35 Вячэрняя казка.
18.45 "Ах, ужо гэтыя дзеткі". Мультсерыял.
18.55 "С. М. Эйзенштэйн у Алма-Аце". Дак. фільм.
20.20 Дом акцёра. "Пасля юбілею". Дзмітрый Хварастоўскі.
21.00 Навіны культуры.
21.20 Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё.
21.25 Блеф-клуб.
22.05 "Ганна Карэніна". Маст. фільм. 1-я серыя.

НТБ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
7.15 "Вуліца Сезам".
7.40 "Закон джунгляў".
8.10 "О, шчаслівчык!".
9.20 Крымінал. "Чыстасардэчнае прызнанне".
9.50 "Жаночы погляд".
10.25 "Палундра".
11.25 Фільм "Інтэрвенцыя".
13.35 "У нашу гавань заходзілі караблі".
14.40 "Сведка стагоддзя".
15.35 "Цікавае кіно".
16.15 "Дог-шоу "Я і мой сабака"". 16.55 "Новыя прыгоды Нікіты".
18.45 "Герой дня без гальштука".
19.15 "О, шчаслівчык!".
20.00 "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Ля-ля-фа".
21.15 "Усяго".
21.45 Фільм "Афіцэры".
23.35 Фільм "Гісторыя Адэлі Г.".

СТБ

7.00 Музычны канал.
7.30 "Дыназаўрыкі".
8.00 "Сімпсаны". Мультсерыял.
8.30 "Свет спорта вачамі "Жылет"".
9.00 Псіхалагічны фільм "Па прамой".
10.55 "Анатомія катастрофы без папярэджання". Частка 3-я.
11.30 "Элі Макбіл".
12.30 Навіны СТБ — 24 гадзіны.
12.45 Баявік "Адзіночнае плаванне".
15.00 "Анатомія зла". Гісторыя аднаго злачынства.
15.20 "Пахавальная каманда". Мультсерыял.
15.40 "Дыназаўрыкі".
16.15 "Еўропа сёння".
16.45 "Няшчасны выпадак".
17.15 Трылер "Трыццаць дзевяць прыступак".
19.30 Навіны СТБ — 24 гадзіны.
19.45 "Гадзіна пік".
20.00 "Сімпсаны". Мультсерыял.
20.30 Ваенная драма "Штайнер — Жалезны Крыж".
23.10 Музыка на СТБ.
23.25 Футбол. Англійская прэм'ер-ліга.
1.35 Начны музканал.

НЯДЗЕЛЯ, 25 ЛЮТАГА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.05 Дэтэктыўны серыял "Жулі Леско".
8.45 Слова Мітрапаліта Філарэта да пачатку Вялікага Паста. 9.00, 15.00 Навіны.
9.10 "Новыя прыгоды гномаў". Мультсерыял. 2-я серыя.
9.40 "Кувалда". 6-я серыя.
10.10 "Усё нармальна, мама!".
10.40 "Прэм'ер-парад".
11.05 "Вялікае сняданне".
11.30 Арсенал. Праграма аб арміі.
12.00 "Грыфаманія-2000". Другі рэспубліканскі фестываль гітарыстаў.
12.50 "Новыя Брэменскія музыканты". Прэм'ера мультфільма.
13.50 "На грэбені хвалі".
14.35 25-ы кадр.
15.15 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
15.45 Крымінальнае дасье.
16.15 Кінадрама "Тэатр". 1-я і 2-я серыі.
18.45 Планета "АРТ".
19.20 Тэленавігатар.
19.40 Тэлебарометр.
20.00 Рэзананс.
21.00 Спорт-кур'ер.
21.20 Рамантычная драма "Барбара".
23.40 Тэл. Дом кіно. "Акцёрская сем'я".
0.10 Адкрыты чэмпіянат Беларусі па самба на прызы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Р. Лукашэнкі.

ГРТ

6.45 Слова пастыра.
7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.10 Армейскі магазін.
7.40 "Аладзін".
8.05 Ранішняя зорка.
9.10 "Бесталковыя нататкі".
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 КВЗ-2001.
12.30 Клуб падарожнікаў.
13.10 "Эх, Сямёнаўна!".
13.45 Скарбы Крамля.
14.10 "Кітайскі гарадавы".
15.05 "Чып і Дэйл".
15.35 Разумніцы і разумнікі.
16.00 Жывая прырода. "Драпежнікі: Паляўнічыя міжволі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 Баявік. "У апошнюю чаргу".
19.05 Суперфільм "Прывіды".
21.30 Часы.
22.45 "На футболе".
23.15 Лыжны спорт. Чэмпіянат свету. Жанчыны. 30 км.
23.25 Фільм "Маці Іаана ад анёлаў".

РАСІЯ

6.30 "Жар-птушка". Фільм-казка.
7.55 Прагноз надвор'я.
8.00 Рускае лато.
8.40 "ТБ Бінга шоу".
9.35 Добрай раніцы, краіна.
10.05 "Аншлаг" і К.
11.00 "Гарадок".
11.30 Федэрацыя.
12.10 Парламенцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
13.20 Дыялогі пра жывёл.
14.20 Вакол свету.
15.25 "Два раялі".
16.20 Сам сабе рэжысёр.
17.00 "Люстэрка".
18.20 Баявік "Я аб'яўляю вам вайну".
20.00 "Камадо: востраў жаха". Вострасюжэтны фільм.
21.40 "50 гадоў на дваіх". Канцэрт груп "Машына часу" і "Нядзеля".
0.00 Лыжны спорт. Чэмпіянат свету. Мужчыны. Марафон 50 км.

КУЛЬТУРА

9.05 "ДТА".
9.30 "Увага: чарапаха!" Маст. фільм.
11.00 Дак. фільм пра жывёл.
11.55 Бабуліны рэцэпты.
12.10 Графаман.
12.35 Ток-шоу "Навобмацак". М. Шэмякін.
13.00 "Мой Эрмітаж".
13.30 Навіны культуры.
13.45 Тэатральны летапіс XX стагоддзя. Яўген Веснік. Раздзел 2-і.
14.10 "Субота, нядзеля, панядзелак". Маст. фільм, 4-я серыя.
15.00 Мультфільмы.
15.40 Тым часам.
16.05 Замежнае дак. кіно "Йока Она".
16.55 Абсерваторыя.
17.25, 19.10 "Гады Гершвіна". Муз. фільм. Частка 1-я.
19.00 Вячэрняя казка.
21.00 Навіны культуры.
21.20 Асабістыя ўспаміны пра вялікае жыццё.
21.25 "Са столі". Праграма А. Басілашвілі.
21.50 "Пажылая дама і галубы". Мультфільм.
22.15 "Ганна Карэніна". Маст. фільм. 2-я серыя.

НТБ

7.00, 9.00, 11.00, 15.00 Сёння.
7.15 "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Ля-ля-фа".
8.15 "О, шчаслівчык!".
9.15 Фільм "Парожні рэйс".
11.30 "Дэпрэсія".
11.55 Камедыя "Біякупал".
14.00 "Трэці тайм".
15.25 "Вялікія бацькі".
15.55 "Без рацэпта".
16.25 "Падарожжы натураліста".
16.55 "Новыя прыгоды Нікіты". 18.00 "Вынікі".
19.40 "Лялькі".
19.55 "Вуліцы разбітых ліхтароў". "Інстынкт матылька".
21.10 Баявік "Даберман".
23.10 "За мяжой магчымага".
0.05 "Футбольны клуб" прадстаўляе Лігу чэмпіёнаў.

СТБ

7.00 Музычны канал.
7.30 "Дыназаўрыкі".
8.00 "Сімпсаны". Мультсерыял.
8.30 "1/52". Спартыўны агляд.
8.50 "Манітор". Навіны з Інтэрнэта.
9.10 Фантастычная драма "Харысан Бержэрон".
11.05 "Анатомія катастрофы: без папярэджання". Частка 4-я.
11.30 "Тытанік: новая веха". Дак. фільм.
12.30 Навіны.
12.45 "Ваенная тайна".
13.15 Фільм "Змеялоў".
15.00 "Кірава-17".
15.20 "Пахавальная каманда". Мультсерыял.
15.40 "Дыназаўрыкі". Мультсерыял.
16.15 "Як жыццё?".
16.35 Музыка.
16.45 Клуб "Белы папугай".
19.15 Фантастычны фільм "Месяцавы паліцэйскі".
18.30 Навіны.
20.00 "Сімпсаны".
20.30 Фільм "Карупцыянер".
22.50 Футбольны кур'ер.
23.10 Меладрама "Вукавар".
1.15 Начны музканал.

Удакладненне

У Пагадненні паміж Міністэрствам адукацыі і ЦК галіновага прафсаюза, апублікаваным у "НГ" ад 10 лютага, другі абзац пункта 6.1.2 чытаць у наступнай рэдакцыі:

— общежитие Гродненского химико-технологического техникума на 440 мест.

Упраўленне адукацыі Мінскага аблвыканкама выказвае шчырае спачуванне намесніку начальніка ўпраўлення Міхінай Валянціне Паўлаўне ў сувязі з напаткаўшым яе горам — смерцю БАЦЬКІ.

Галоўны рэдактар Алег КУЛІЦКІ

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Рэгістрацыйны нумар 370.
ДЗЯРЖАЎНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА "ДОМ ПРЭСЫ". 22 00 13, МІНСК, вул. Б.ХМЯЛЬНІЦКАГА, 10-а

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; першага намесніка галоўнага рэдактара — 36-53-22; намесніка галоўнага рэдактара-адказнага сакратара — 36-40-63; аддзелаў: школ - 36-43-62, праблем выхавання - 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі - 36-41-55; ВНУ і тэхнікумаў - 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем - 36-44-25; культуры - 36-41-55.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Тамара КАРОТКАЯ.

Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №902
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Падпісана да друку 16.2.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.